

Ürün Raporu

ÜZÜM

2015

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**Ürün Raporu
ÜZÜM
2015**

Hazırlayan

Selda ARSLAN

selda.arslan@gthb.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 268
ISBN:978-605-9175-41-8

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Ocak, 2016

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
selda.arslan@gthb.gov.tr
(0312)2875807

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

Yayın içerisindeki her türlü yorum ve değerlendirmeler yazarlara aittir ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ya da TEPGE'nin görüşlerini yansıtmaz.

Tablo ve grafiklerdeki rakamların bir bölümü desimalli kullanıldığından ara ya da alt toplamları genel toplamları ile farklılık gösterebilir.

Yayın içerisindeki istatistik veriler hazırlandığı dönemde ilgili kaynaklardan elde edilen yayınlanmış son veriler olup sonraki dönemlerde, yapılan güncellemelerden dolayı farklılıklar olabilir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

1.GİRİŞ.....	1
2. DÜNYA'DA DURUM	
2.1. Üzüm Hasat Edilen Alan.....	2
2.2.Dünya Üzüm Üretimi.....	2
2.3. Tüketim.....	5
2.4. Fiyatlar.....	7
2.5. Dış Ticaret.....	8
2.5.1.İthalat.....	8
2.5.2. İhracat.....	10
3. TÜRKİYE'DE DURUM	
3.1.Üzüm Hasat Edilen Alan ve Üretim.....	13
3.2.Tüketim.....	15
3.3.Fiyatlar.....	15
3.4. Dış Ticaret.....	17
3.4.1.İthalat	17
3.4.2. İhracat	20
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	24
5. KAYNAKLAR.....	42

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Dünya Üzüm Hasat Edilen Alan (Bin Ha).....	2
Tablo 2. Dünya Sofralık Üzüm Üretimi (Bin Ton).....	3
Tablo 3. Dünya Kuru Üzüm Üretimi (Bin Ton).....	4
Tablo 4. Dünya Sofralık Üzüm Tüketimi (Bin Ton).....	5
Tablo 5. Dünya Kuru Üzüm Tüketimi (Bin Ton).....	6
Tablo 6. Bazı Yıllar İçin Sofralık Üzüm Üretici Fiyatları (US\$/KG).....	7
Tablo 7. Dünya Sofralık Üzüm İthalatı (Bin Ton).....	9
Tablo 8. Dünya Kuru Üzüm İthalatı (Bin Ton).....	10
Tablo 9. Dünya Sofralık Üzüm İhracatı (Bin Ton).....	11
Tablo 10. Dünya Kuru Üzüm İhracatı (Bin Ton).....	12
Tablo 11. Türkiye Üzüm Üretim ve Alanı.....	13
Tablo 12. Türkiye Ağaç Başına Ortalama Verim, Toplam ve Meyve Veren Ağaç Sayısı (Bin Adet).....	14
Tablo 13. Türkiye Bölgelere Göre Üzüm Üretim Alan, Üretim ve Verimi (2014).....	14
Tablo 14. Türkiye Üzüm Üretim ve Tüketim Miktarları (Bin Ton).....	15
Tablo 15. Çiftçi Eline Geçen Sofralık Üzüm Fiyatları.....	16
Tablo 16. Türkiye Üzüm Tüketici ve Üretici Fiyatları (TL/Kg).....	17
Tablo 17. Türkiye Ülkelere Göre Sofralık Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	18
Tablo 18. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	19
Tablo 19. Türkiye Ülkelere Göre Sofralık Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	21
Tablo 20. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	22
Ek Tablo 1. Dünya Kuru Üzüm Üretimi (Bin Ton).....	25
Ek Tablo 2. Dünya Kuru Üzüm Tüketimi (Bin Ton).....	26
Ek Tablo 3. Dünya Kuru Üzüm İthalatı (Bin Ton).....	27
Ek Tablo 4. Dünya Kuru Üzüm İhracatı (Bin Ton).....	28
Ek Tablo 5. Dünya Sofralık Üzüm Üretimi (Bin Ton).....	28
Ek Tablo 6. Dünya Sofralık Üzüm Tüketimi (Bin Ton).....	29
Ek Tablo 7. Dünya Sofralık Üzüm İthalatı (Bin Ton).....	30
Ek Tablo 8. Dünya Sofralık Üzüm İhracatı (Bin Ton).....	31
Ek Tablo 9. Bazı Yıllar İçin Dünya Sofralık Üzüm Üretici Fiyatları (US \$/Ton).....	32
EK Tablo 10. İllere Göre Kurutmalık- Çekirdekli Üzüm Durumu(2014).....	34
Ek Tablo 11. İllere Göre Kurutmalık- Çekirdeksiz Üzüm Durumu(2014).....	35
Ek Tablo 12. İllere Göre Sofralık- Çekirdekli Üzüm Durumu(2014).....	36
Ek Tablo 13. İllere Göre Sofralık- Çekirdeksiz Üzüm Durumu(2014).....	38
Ek Tablo 14. İllere Göre Şaraplık Üzüm Durumu(2014).....	39
Ek Tablo 15. Üzüm Üretici Fiyatları (TL/Kg).....	40
Ek Tablo 16. Üzüm Tüketici Fiyatları (TL/Kg).....	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dünya Üzüm Hasadı Gerçekleştirilen Alan (Bin Ha)	2
Şekil 2. Dünya Üzüm Hasadı Gerçekleştirilen Alan Ülkelere Göre Dağılımı(2013)	2
Şekil 3. Dünya Sofralık Üzüm Üretimi (Bin Ton).....	3
Şekil 4. Dünya Sofralık Üzüm Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	3
Şekil 5. Dünya Kuru Üzüm Üretimi (Bin Ton)	4
Şekil 6. Dünya Kuru Üzüm Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	4
Şekil 7. Dünya Sofralık Üzüm Tüketimi (Bin Ton)	6
Şekil 8. Dünya Sofralık Üzüm Tüketiminin Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	6
Şekil 9. Dünya Kuru Üzüm Tüketimi (Bin Ton).....	7
Şekil 10. Dünya Kuru Üzüm Tüketiminin Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	7
Şekil 11. Bazı Yıllar İçin Sofralık Üzüm Üretici Fiyatları (US\$/KG).....	8
Şekil 12. Bazı Yıllar İçin Dünya Kuru Üzüm Fiyatları (US\$/KG)	8
Şekil 13. Dünya Sofralık Üzüm İthalatı (Bin Ton)	9
Şekil 14. Dünya Sofralık Üzüm İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	9
Şekil 15. Dünya Kuru Üzüm İthalatı (Bin Ton).....	10
Şekil 16. Dünya Kuru Üzüm İthalatının Ülke Göre Dağılımı(2014/2015).....	10
Şekil 17. Dünya Sofralık Üzüm İhracatı (Bin Ton).....	11
Şekil 18. Dünya Sofralık Üzüm İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	11
Şekil 19. Dünya Kuru Üzüm İhracatı (Bin Ton)	12
Şekil 20. Dünya Kuru Üzüm İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015).....	12
Şekil 21. Türkiye Üzüm Üretimi (Bin Ton).....	13
Şekil 22. Türkiye Üzüm Üretim Alanı (Bin Dekar).....	13
Şekil 23. Türkiye Üzüm Üretim ve Tüketim Miktarları.....	15
Şekil 24. Çiftçi Eline Geçen Sofralık Üzüm Fiyatları.....	16
Şekil 25. Türkiye Yıllara Göre Sofralık Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	20
Şekil 26. Türkiye Yıllara Göre Kuru Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	20
Şekil 27. Türkiye Yıllara Göre Sofralık Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	23
Şekil 28. Türkiye Yıllara Göre Kuru Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL).....	23

1-GİRİŞ

Asma, dünya üzerinde kültürü yapılan en eski meyve türlerinden olup, tarihi M.Ö. 5000 yılına kadar dayanmaktadır. Asmanın anavatanı Anadolu'yu da içine alan ve Küçük Asya denilen(Kafkasya dahil) bölgedir. Üzüm, çeşitli kullanım alanlarının olması, iklim ve toprak istekleri yönünden çok seçici olmayışı, çok yıllık olması ve çoğalma yöntemlerinin kolay olması gibi nedenlerle dünyada en yaygın yetiştiriciliği yapılan, bitkilerden biridir. Üzüm diğer meyvelere oranla çeşidi fazla olup, dünyada 10.000'nin üzerinde üzüm çeşidi olduğu tahmin edilmektedir(Anonim, 2015). Dünya'da 2014/2015 üretim sezonunda 20 milyon 554 bin sofralık ve 1 milyon 217 bin kuru olmak üzere toplam 21 milyon 771 bin ton üzüm üretimi yapılmıştır.

Asma, üzüm verimi bakımından ekonomik ve çeşit zenginliği ile genetik materyal oluşturma açısından Türkiye'nin önemli bir bitkisidir. Türkiye, asmanın anavatanı olması nedeniyle 1.200'ün üzerinde üzüm çeşidine sahiptir. Ancak bunlardan sadece 50-60 kadarı ekonomik öneme sahip olduğundan yetiştirmeye değer görülmektedir(Anonim, 2015).Yetiştirilen üzümlerin çoğu kuru ve sofralık (yaş) olarak tüketilmektedir. Türkiye'de 2014/2015 üretim sezonunda 467 bin ha alandan 4 milyon 175 bin ton üzüm üretimi yapılmıştır. Türkiye, üzüm hasat edilen alan bakımından beşinci, üretim bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. Üretim miktarı ve üretim alanı bakımından önde gelen ülkeler arasında yer alan Türkiye, verim ve kalite konusunda henüz beklenen başarıyı elde edememiştir. Dünya ortalamasının gerisinde kalmıştır.

Üzüm, sofralık, şaraplık, kurutmalık, sirke, pekmez, pestil, reçel, bulama, lokum, meyve suyu, köfter, ezme ve diğer mamul ürünler şeklinde değerlendirilme olanağına sahiptir. Türkiye'de üretilen üzümlerin yaklaşık %40'ı kurutulularak, %25'i sofralık, %20'si sirke, pekmez ve pestil yapılarak, yaklaşık % 15'i de alkollü içki sanayiinde, batı ülkelerinde ürünün yaklaşık %90'ı şarap üretiminde kullanılmaktadır (Duran, 2003).

Bu raporda dünya ve Türkiye'de toplam bağ alanı, üzüm üretimi, tüketim, dış ticareti, fiyatlar ve sektörün genel durumuna yer verilerek dünya ve Türkiye'de üzüm sektörünün durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2-DÜNYA'DA DURUM

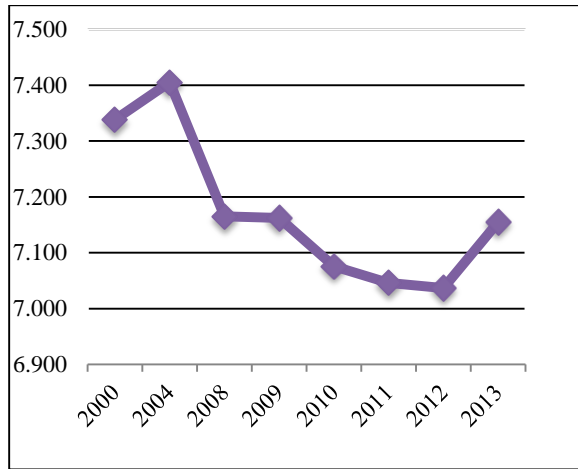
2.1. Üzüm Hasat Edilen Alan

FAO verilerine göre; 2013 yılında dünyada 7 milyon 155 bin ha alandan üzüm hasadı gerçekleştirilmiş olup, hasat gerçekleştirilen alanların %13,2'si İspanya'da %10,6'sı Fransa'da ve %10,2'si Çin'dedir. 2013 yılında 2000 yılına göre üzüm hasadı gerçekleştirilen alanda %2,5 oranında düşme gözlenirken, hasat gerçekleştirilen alanın en fazla artış gösterdiği ülke Çin olmuştur (Tablo 1).

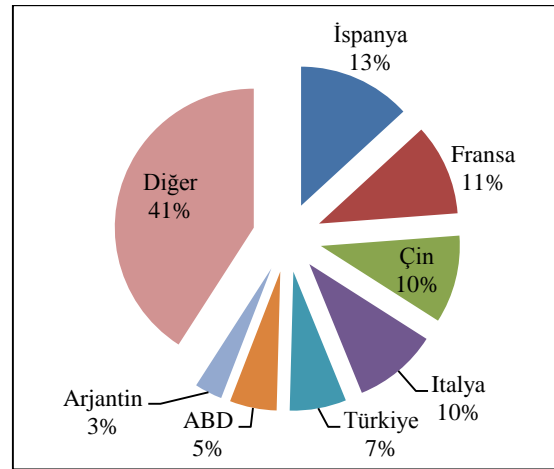
Tablo 1. Dünya Üzüm Hasat Edilen Alan (Bin Ha)

Ülkeler	2000	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İspanya	1.168	1.171	1.109	1.049	1.002	963	943	944
Fransa	861	852	815	796	772	764	761	761
Çin	283	414	451	493	552	597	666	730
İtalya	873	787	788	802	778	725	697	702
Türkiye	535	520	483	479	478	473	462	469
ABD	383	378	379	382	385	389	389	395
Arjantin	188	206	226	229	218	218	221	234
Diğer	3.048	3.078	2.914	2.931	2.892	2.917	2.898	2.921
Dünya	7.338	7.405	7.165	7.162	7.076	7.046	7.037	7.155

Kaynak: FAO

Şekil 1. Dünya Üzüm Hasadı Gerçekleştirilen Alan (Bin Ha)

Şekil 2. Dünya Üzüm Hasadı Gerçekleştirilen Alan Ülkelere Göre Dağılımı (2013)

2.2. Dünya Üzüm Üretimi

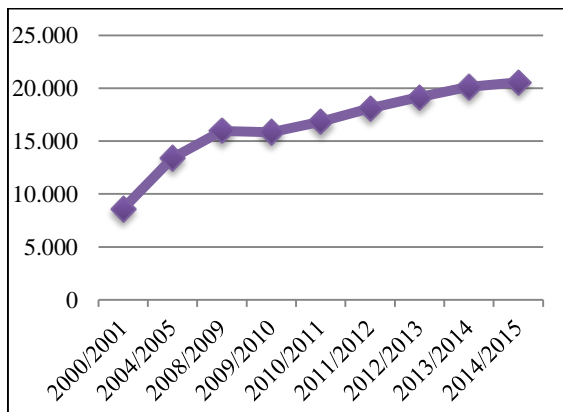
Dünya'da üzüm yetiştiriciliği genel olarak kuzey yarım kürede 20-52, güney yarım kürede ise 20-40 enlem dereceleri arasında yayılmış bulunmaktadır (Anonim, 2015). Sıcaklık, bağcılığın kuzeye doğru yayılmasını önleyen en önemli faktördür. Dünya üzüm üretiminin yarısından fazlası Avrupa Kıtası'nda gerçekleştirilmektedir (Duran, 2003). USDA verilerine göre 2014/2015 üretim sezonunda; 20 milyon 554 bin ton sofralık ve 1 milyon 217 bin ton kuru olmak üzere toplam 21 milyon 771 bin ton üzüm üretimi gerçekleştirilmiştir. Sofralık üzüm üretiminin %43,8'ini gerçekleştiren Çin 9 milyon ton ile ilk sırada, %12,2'sini gerçekleştiren Hindistan 2 milyon 500 bin ton ile ikinci sırada ve 1 milyon 920 bin ton ile üretimin %9,2'ünü gerçekleştiren Türkiye üçüncü

sırada yer almaktadır. Üzüm hasat edilen alan bakımından önemli bir paya sahip olan İspanya ve Fransa gerek sofralık üzüm, gerekse kuru üzüm üretiminde verim düşüklüğü nedeniyle üzüm üreticisi ülkeler arasında önemli bir yer edinememiştir. Dünyada sofralık üzüm üretimi 2000/2001 üretim sezonunda 8 milyon 604 bin ton iken, 2014/2015 sezonunda yaklaşık 1,5 kat artarak 20 milyon 554 bin tona ulaşmıştır. Güney yarım küre ülkelerinden G. Afrika, Peru ve Arjantin'de sofralık üzüm üretimi artmaktadır. Sofralık üzüm üretiminde dünya ikincisi olan Hindistan'da 2009/2010 üretim sezonunda, AB'de ise 2011/2012 ve 2012/2013 üretim sezonunda ciddi bir düşüş olduğu görülmektedir. 2014/2015 üretim sezonunda, bir önceki sezona göre ABD'de Kaliforniya'da çiçeklenme döneminde yağın dolu ve yaşanan kuraklıktan dolayı %9'luk bir azalma meydana gelmiş ve 920.000 ton üretim gerçekleşmiştir. Şili'de bazı üretim bölgelerinde yaşanan kuraklığa rağmen üretim %14 artarak 1,2 milyon ton olmuştur. Türkiye'nin üretimi ilkbahar mevsiminde yaşanan dolu don ve bunu takiben yaşanan yağışlardan dolayı %13 azalarak 1,9 milyon ton olmuştur (Tablo 2; Uysal, 2015a).

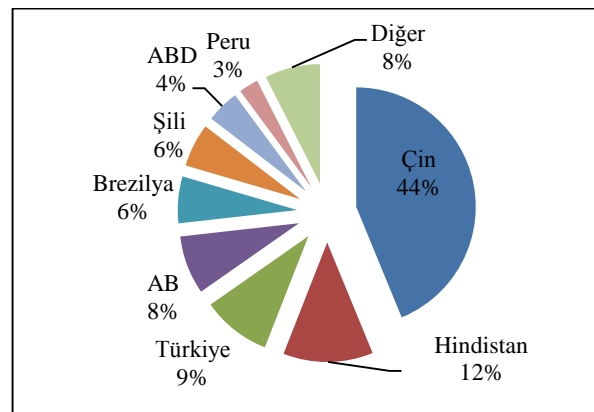
Tablo 2. Dünya Sofralık Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Çin	2.968	4.025	4.953	5.675	6.200	6.600	7.400	8.085	9.000
Hindistan	-	1.565	1.878	881	1.235	2.221	2.483	2.500	2.500
Türkiye	1.570	1.663	1.970	2.250	2.150	2.200	2.200	2.200	1.920
AB	-	1.706	1.988	1.985	2.090	1.898	1.724	1.936	1.630
Brezilya	-	1.300	1.310	1.310	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Şili	645	855	1.205	1.105	1.215	1.175	1.195	1.055	1.205
ABD	823	801	857	816	865	857	874	1.013	920
Peru	-	170	264	280	297	365	398	500	540
Diğer	2.598	1.326	1.535	1.536	1.474	1.477	1.584	1.530	1.539
Dünya	8.604	13.409	15.961	15.837	16.826	18.092	19.158	20.119	20.554

Kaynak: USDA

Şekil 3. Dünya Sofralık Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Şekil 4. Dünya Sofralık Üzüm Üretimine Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

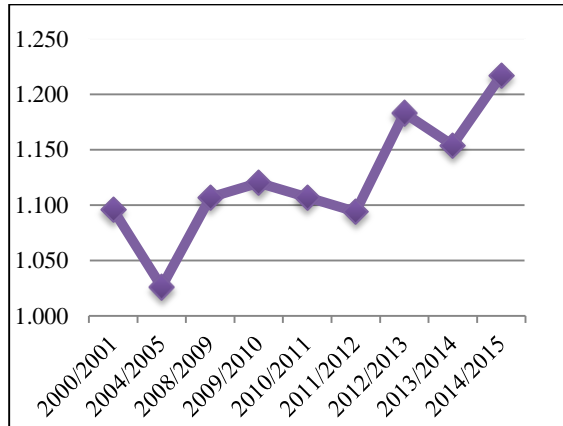
Kuru üzüm hasadı, kuzey yarım küre ülkelerinde Ağustos-Eylül aylarında, güney yarım küre ülkelerinde ise Mart-Nisan aylarında yapılmaktadır(Uysal, 2015b). USDA verilerine göre dünya kuru üzüm üretimi 2000/2001 üretim sezonunda 1 milyon 96 bin ton iken, 2014/2015 üretim sezonunda yaklaşık %11 artarak 1 milyon 217 bin tona ulaşmıştır. 2014/2015 üretim sezonunda

kuru üzüm üretiminin %26,3'ünü gerçekleştiren Türkiye 320 bin ton ile ilk sırada yer alırken, %25,6'sını gerçekleştiren ABD ise 311 bin ton ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu iki ülke dünya kuru üzüm üretiminin %52'sini gerçekleştirmektedir. Sofralık üzüm üretimi ile dünya birincisi olan Çin ise üretimin %14,8'ini gerçekleştirerek 180 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Kuru üzüm üretiminde ABD ile yarış halinde olan Türkiye'de 2009/2010 ve 2013/2014 üretim sezonlarında, Çin'de 2010/2011 ve 2011/2012 üretim sezonlarında ve İran'da ise 2008/2009 üretim sezonlarında önemli ölçüde düşüş olduğu görülmektedir (Tablo 3). Kuru üzüm üretiminde iklim değişikliklerine bağlı olarak büyük artışlar ya da önemli ölçüde düşüşler görülebilmektedir.

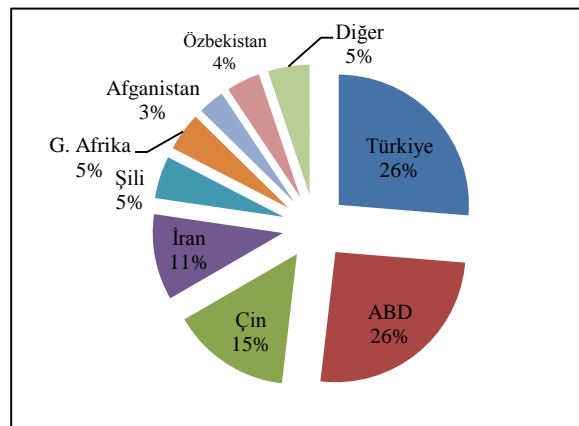
Tablo 3. Dünya Kuru Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Türkiye	285	300	310	260	250	250	310	243	320
ABD	448	252	354	304	358	349	314	368	311
Çin	85	95	150	185	135	100	150	165	180
İran	90	154	75	145	147	150	180	160	130
Şili	42	56	80	65	73	74	69	69	64
G. Afrika	35	30	24	43	23	38	46	46	58
Özbekistan	28	28	26	26	26	35	22	18	51
Afganistan	16	18	26	31	34	32	27	34	40
Diğer	68	93	62	61	61	67	66	51	63
Dünya	1.096	1.026	1.107	1.120	1.107	1.094	1.183	1.154	1.217

Kaynak: USDA

Şekil 5. Dünya Kuru Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Şekil 6. Dünya Kuru Üzüm Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı (2014/2015)

Üzüm iklim ve toprak istekleri yönünden çok seçici değildir. Çoğalma yöntemleri kolaydır ve çok çeşitli şekillerde üretilebilmektedir. Dünya üzüm üretimi incelendiğinde; 2000-2013 döneminde üzüm hasat edilen alanlarda yıllık ortalama %0,2 azalış olmakla birlikte, dünyada bağcılığın daha bilinçli yapılır hale gelmesi ile verimde meydana gelen yıllık ortalama %1,7 artış sayesinde üretimde bir artış gözlenmiştir. Dünya sofralık ve kuru üzüm üretiminde 2000/2001 üretim sezonunda 9 milyon 700 bin ton olan üretim, 2014/2015 üretim sezonunda yaklaşık 1,2 kat artarak 21 milyon 771 bin tona ulaşmıştır. Dünya üretimindeki bu artmanın başlıca nedeni, Çin'deki düzenli üretim artışından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte ABD, İtalya, Şili, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yeni çeşitlerin üretiminde büyük artışlar olması ve Meksika, Brezilya, Arjantin,

Fas, Mısır ve Avustralya'daki üzüm arzında son dönemlerde artışlar görülmesi de üretimin artmasında etkili diğer gelişmelerdir (Uysal, 2005).

2.3. Tüketim

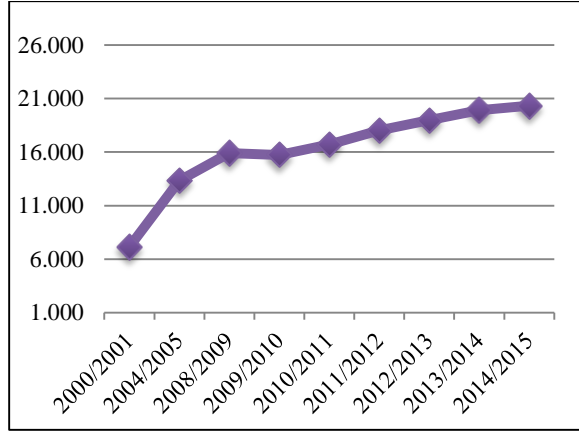
Üzüm; yüksek şeker içeriğinden dolayı kalori değeri yüksek bir besindir. Kalsiyum, potasyum, sodyum ve demir gibi mineraller yönünden zengin ve bazı vitaminler (A, B1, B2, Niacin ve C vitaminleri) yönünden de önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir. Üzümün beslenme değerini oluşturan maddelerin niteliği ve miktarı, sofralık veya işleme sonucunda dönüştüğü ürüne göre değişmektedir (GTB, 2015). Sofralık üzüm tüketiminde uluslararası pazarda en fazla yer alan üzüm çeşidi, Sultani Çekirdeksizdir. Sofralık üzümde görülen talep artışı dünya pazarında yer alan ülkeleri yeni çeşitler geliştirmeye yönlendirmiştir. Sultani Çekirdeksiz; dışında Flame Seedless, Crimson Seedless ve Red Globe de talep gören diğer çeşitler arasında yer almaktadır (Uysal, 2015a).

Dünyada sofralık üzüm tüketiminin yüksek olduğu ülkeler, üretimin de yüksek olduğu ülkelerdir. USDA verilerine göre; dünyada sofralık üzüm tüketimi 2000/2001 üretim sezonunda 7 milyon 130 bin ton iken, 2014/2015 sezonunda yaklaşık 2 kat artarak 20 milyon 339 bin tona ulaşmıştır. 2014/2015 sezonunda sofralık üzüm tüketiminin %44,7'sini gerçekleştiren Çin 9 milyon 095 bin ton ile ilk sırada, %11,8'ini gerçekleştiren Hindistan 2 milyon 404 bin ton ile ikinci sırada ve 2 milyon 110 bin ton ile tüketimin %10,4'ünü gerçekleştiren AB ise üçüncü sırada yer almaktadır. Sofralık üzüm tüketiminde AB içerisinde tüketim açısından lider ülke İtalya'dır. Bu ülkeyi sırasıyla; Almanya, İngiltere, Fransa ve İspanya izlemektedir. Türkiye tüketimin %8,2'sini gerçekleştirerek 1 milyon 661 ton ile AB'yi takip etmektedir. Sofralık üzüm tüketiminde dünya ikincisi olan Hindistan'da 2009/2010 sezonunda tüketimde, üretim düşüşüne bağlı olarak ciddi bir azalış olduğu görülmektedir (Tablo 4).

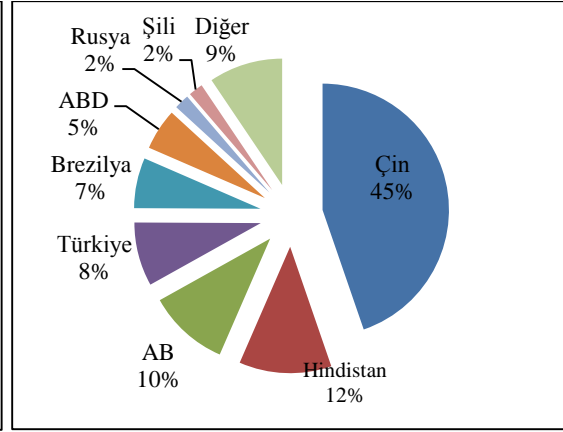
Tablo 4. Dünya Sofralık Üzüm Tüketimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Çin	3.016	4.064	4.970	5.651	6.230	6.644	7.436	8.212	9.095
Hindistan	-	1.514	1.771	754	1.166	2.111	2.335	2.363	2.404
AB	-	2.138	2.478	2.447	2.514	2.345	2.134	2.356	2.110
Türkiye	1.491	1.502	1.768	2.063	1.914	1.960	1.992	1.997	1.661
Brezilya	-	1.257	1.274	1.274	1.275	1.281	1.289	1.306	1.310
ABD	958	1.043	1.148	1.073	1.118	1.044	1.084	1.118	1.076
Rusya	-	293	423	415	436	447	443	384	389
Şili	100	117	355	324	361	363	339	323	375
Diğer	1.565	1.408	1.735	1.742	1.714	1.846	1.933	1.867	1.920
Dünya	7.130	13.336	15.923	15.743	16.728	18.041	18.985	19.925	20.339

Kaynak: USDA

Şekil 7. Dünya Sofralık Üzüm Tüketimi (Bin Ton)

Şekil 8. Dünya Sofralık Üzüm Tüketiminin Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

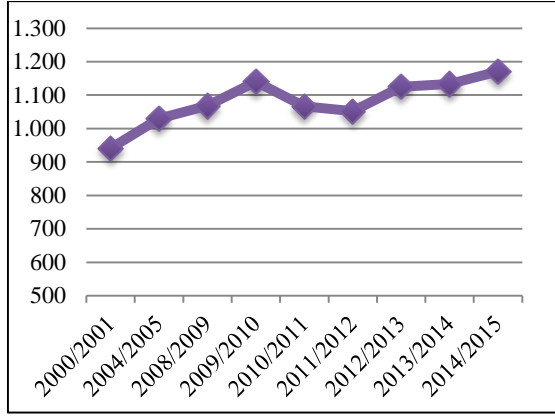
Sofralık üzümle karşılaştırıldığında kuru üzümün, daha az su içermesi bakımından besin değeri daha yüksektir. Doğal beslenmeye olan ilginin artması günümüzde kuru meyvelere olan talebi arttırmıştır. Genelde kuru üzümler gıda sanayinde hammadde olarak tüketilmektedir(Uysal, 2015b). Dünya kuru üzüm tüketimi, üretici ülkelerin iç tüketimleri ile ihracat miktarlarının toplamı olarak kabul edilmektedir. Üretici ülkelerin iç tüketimleri yıldan yıla değişiklik göstermekle birlikte, yaklaşık 100-400 bin ton civarında seyretmektedir. Söz konusu ülkelerin 500-600 bin ton arasında gerçekleşen ihracatlarının iç tüketimlerine eklenmesiyle toplam dünya kuru üzüm tüketiminin 650-1000 bin ton seviyesinde olduğu sonucuna varılmaktadır(GTB, 2015).

USDA verilerine göre dünya kuru üzüm tüketimi 2000/2001 sezonunda 941 bin ton iken 2014/2015 sezonunda yaklaşık 0,2 kat artarak 1 milyon 171 bin tona ulaşmıştır. 2014/2015 sezonunda dünya kuru üzüm tüketiminin %28,4'ünü gerçekleştiren AB, 333 bin ton tüketim ile ilk sırada yer alırken, %18'ini gerçekleştiren ABD, 211 bin ton ile ikinci sırada yer almaktadır. Sofralık üzüm üretimi ile dünya birincisi olan Çin, tüketimin %16'sını gerçekleştirerek 187 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ise %4,7 tüketimle dünya dördüncüsüdür(Tablo 5). ABD, kuru üzüm üretiminde olduğu gibi tüketiminde de önemli bir konumdadır. Toplam kuru üzüm üretiminin 2/3'sini iç piyasasında tüketmekte, kalan 1/3'ini ihraç etmektedir. Bu nedenle, ABD kuru üzümde üreticisinin yanı sıra tüketicisini de korumayı hedefleyen dengeli bir destekleme politikası uygulamaktadır. Türkiye kuru üzüm iç tüketim miktarı ise 35-50 bin ton seviyesinde seyretmektedir (GTB, 2015).

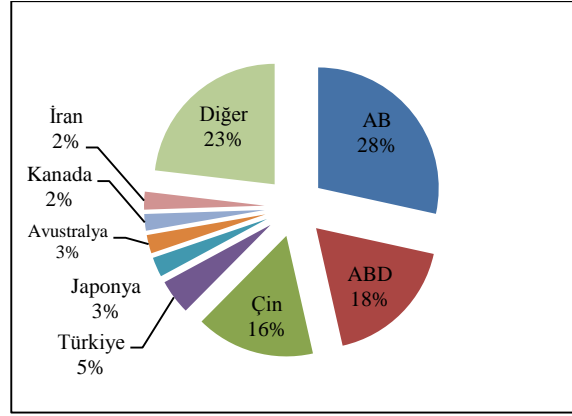
Tablo 5. Dünya Kuru Üzüm Tüketimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
AB	299	333	328	342	339	326	344	331	333
ABD	230	205	202	206	209	216	204	222	211
Çin	85	92	134	150	102	91	138	144	187
Türkiye	30	40	50	51	43	36	47	58	55
Japonya	29	33	27	30	29	30	30	30	31
Avustralya	39	45	39	34	36	37	34	32	29
İran	18	26	18	24	25	28	30	29	28
Kanada	30	34	31	29	34	28	28	29	26
Diğer	183	222	238	273	249	261	270	258	271
Dünya	941	1.030	1.068	1.140	1.066	1.052	1.125	1.133	1.171

Kaynak: USDA

Şekil 9. Dünya Kuru Üzüm Tüketimi (Bin Ton)

Şekil 10. Dünya Kuru Üzüm Tüketiminin Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

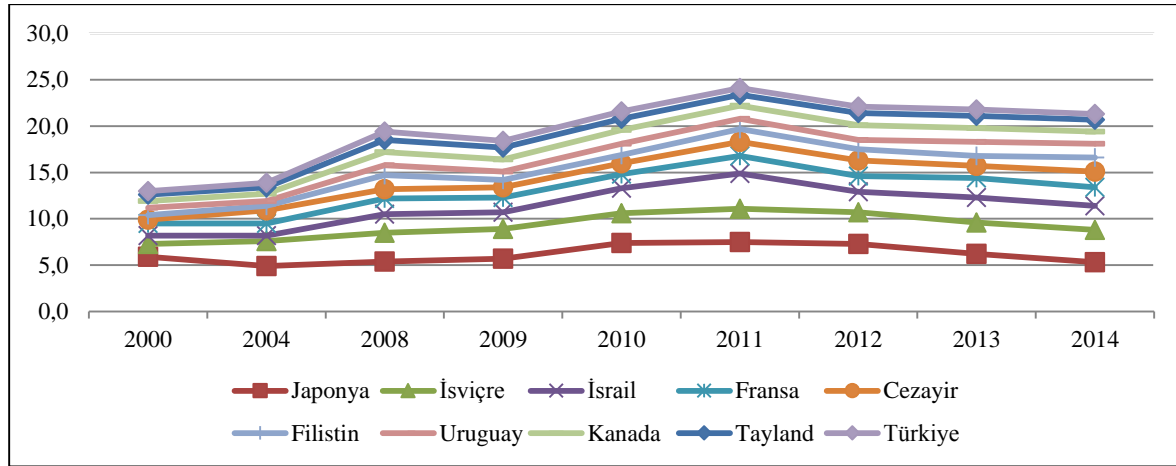
2.4. Fiyatlar

Üzüm üretiminde iklim şartlarının uygun olduğu dönemlerde rekoltedeki artışlar sayesinde fiyatlarda düşüş yaşanırken, iklim şartları uygun olmadığı durumlarda ciddi artışlar olabilmektedir. Dünya sofralık üzüm fiyatlarına bakıldığında; üzüm üretici fiyatlarının en yüksek olduğu ülke yüksek koruma politikaları uygulayan Japonya'da olup, 2014 yılı FAO verilerine göre üzüm üretici fiyatının 5,3\$/kg olduğu görülmektedir. 0,6\$/kg ile Türkiye üzüm üretici ülkeler içinde düşük bir fiyata sahipken; Japonya, İsviçre ve İsrail üretici fiyatları yüksek ülkeler arasında yer almaktadır. 2000-2012 yılları arasında dünya ortalama üzüm üretici fiyatları incelendiğinde, 2000 yılında 6,0\$/kg olan fiyatlar 2012 yılında 1 kat artış göstererek 11,2\$/kg'a ulaşmıştır(Ek Tablo 9). 2000-2014 yılları arasında üzüm fiyatlarında en çok artışın görüldüğü ülke, 3 kat artışla 1,7 \$/kg'a ulaşan Cezayir olmuştur. Filistin, İsviçre ve İsrail 2 kat artışla 1,5 \$/kg, 3,5\$/kg ve 2,6 \$/kg ile onu takip eden diğer ülkelerdir. Türkiye'de ise üretici fiyatları 1 kat artış göstererek 0,6 \$/kg'a ulaşmıştır(Tablo 6).

Tablo 6. Bazı Yıllar İçin Sofralık Üzüm Üretici Fiyatları (US\$/KG)

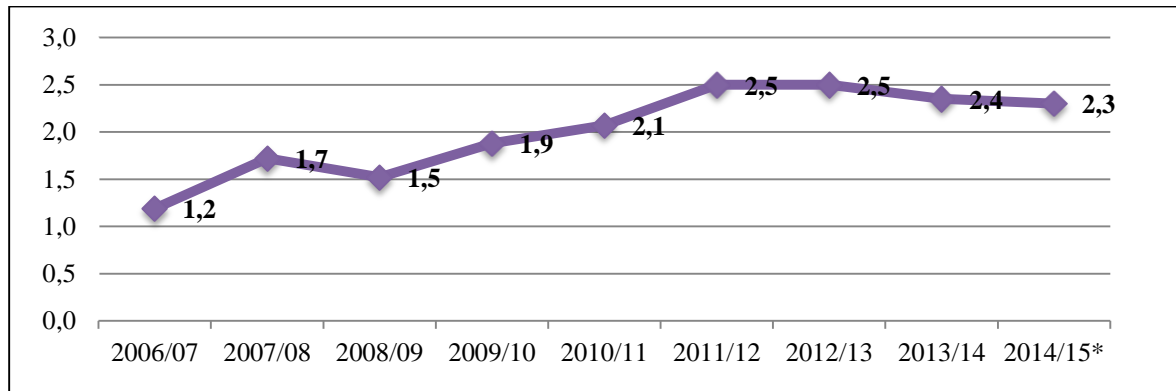
Ülkeler	2000	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Japonya	5,9	4,9	5,4	5,7	7,4	7,5	7,3	6,2	5,3
İsviçre	1,4	2,7	3,1	3,2	3,2	3,6	3,4	3,4	3,5
İsrail	0,9	0,6	2,0	1,8	2,7	3,8	2,2	2,7	2,6
Fransa	1,3	1,3	1,7	1,6	1,5	1,9	1,7	2,1	2,0
Cezayir	0,4	1,4	1,0	1,1	1,2	1,5	1,7	1,3	1,7
Filistin	0,5	0,5	1,5	0,8	0,9	1,4	1,2	1,1	1,5
Uruguay	0,8	0,5	1,1	0,9	1,2	1,1	1,0	1,5	1,5
Kanada	0,7	0,8	1,4	1,3	1,5	1,4	1,6	1,5	1,3
Tayland	0,7	0,7	1,3	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Türkiye	0,4	0,5	0,9	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6

Kaynak: FAO

Şekil 11. Bazı Yıllar İçin Sofralık Üzüm Üretici Fiyatları (US\$/KG)

2006/2007-2014/2015 yılları arasında dünya kuru üzüm fiyatları incelendiğinde; 2006/2007 sezonunda 1,2 \$/kg olan kuru üzüm fiyatının 2014/2015 sezonunda 1 kat artışla 2,3 \$/kg olduğu görülmektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Bazı Yıllar İçin Dünya Kuru Üzüm Fiyatları (US\$/KG) GTB, 2015. 2014/15* veriler geçicidir.

2.5. Dış Ticaret

2.5.1. İthalat

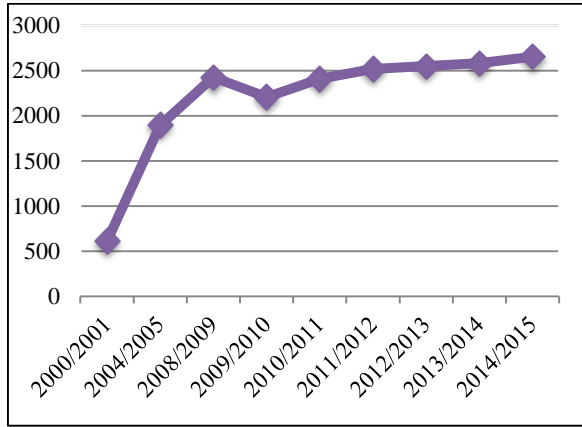
Dünya sofralık üzüm dış pazarının genişlemesinde, sağlıklı beslenme ile ilgili reklam ve promosyonlar ile marketlerin talepleri doğrultusunda yeni üzüm çeşitlerinin geliştirilmesi oldukça etkili olmuştur (Uysal, 2005). Dünya sofralık üzüm ithalat durumu 2000/2001-2014/2015 dönemi itibarıyla incelendiğinde; yıllık ortalama %24'lük artış olduğu ve 2000/2001 sezonunda 612 bin ton olan üzüm ithalatının 2014/2015 sezonunda 2 milyon 654 bin tona yükseldiği görülmektedir. 2014/2015 sezonunda dünya sofralık üzüm ithalatının; %22'si 580 bin ton ile AB'de, %21'i 547 bin ton ile ABD'de, %12,2'si ise 325 bin ton ile Rusya'da gerçekleşmiştir.

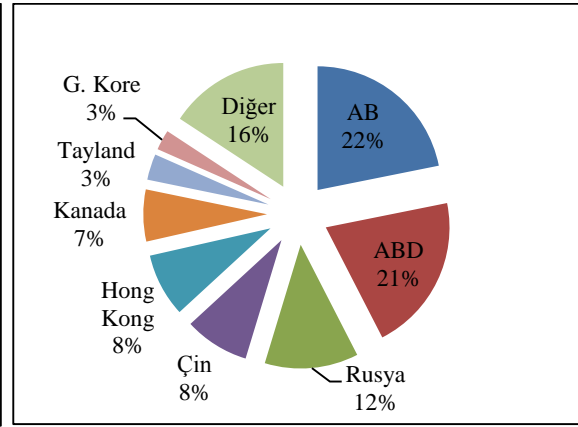
Tablo 7. Dünya Sofralık Üzüm İthalatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
AB	0	529	643	571	552	581	560	573	580
ABD	433	556	626	558	580	533	567	520	547
Rusya	0	268	398	386	408	393	388	325	325
Çin	49	57	80	78	118	150	159	231	225
Hong Kong	0	86	122	115	143	163	144	210	220
Kanada	0	175	190	183	189	173	176	182	180
Tayland	0	12	32	41	42	63	85	87	90
G. Kore	0	13	29	33	45	53	55	60	70
Diğer	130	201	306	244	331	409	416	392	418
Dünya	612	1.896	2.425	2.207	2.408	2.517	2.550	2.581	2.654

Kaynak: USDA

Şekil 13. Dünya Sofralık Üzüm İthalatı (Bin Ton)

Şekil 14. Dünya Sofralık Üzüm İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

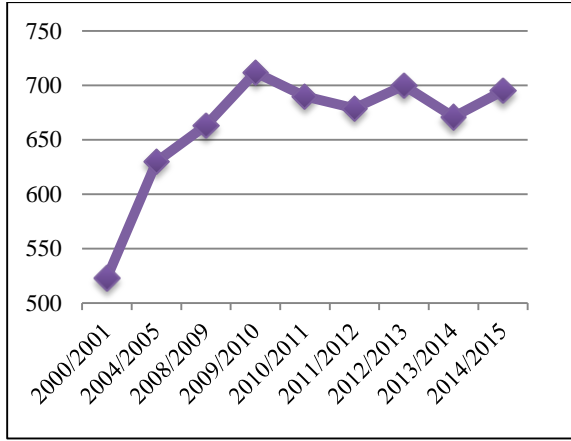
Kuru üzüm ithalatında AB ülkeleri ilk sırada yer almaktadır. Dünya kuru üzüm ithalatının %50'sini AB ülkeleri gerçekleştirmekte olup bu ülkeler içerisinde de İngiltere, Almanya Hollanda en büyük alıcılardır. Ancak Hollanda ve Almanya ithalatını yaptıkları üzümlerin önemli bir bölümünü AB ülkelerine re-export yapmaktadır(Uysal, 2015b). Dünya kuru üzüm ithalat durumu 2000/2001-2014/2015 dönemi itibariyle incelendiğinde; yıllık ortalama %2,3'lük artış olduğu ve 2000/2001 sezonunda 523 bin ton olan kuru üzüm ithalatının 2014/2015 sezonunda 695 bin tona yükseldiği görülmektedir.

2014/2015 sezonunda dünya kuru üzüm ithalatının; %47,8'i 332 bin ton ile AB'de, %5,3'ü 37 bin ton ile Kazakistan'da, %4,5'i 31 bin ton ile Japonya'da, gerçekleşmiştir (Tablo 8). Türkiye üzüm üretiminde kendine yeterli ve hatta kuru üzümde net ihracatçı ülke konumundadır. Bu nedenle ithalat miktarı ihracat miktarına nazaran yok denecek kadar azdır.

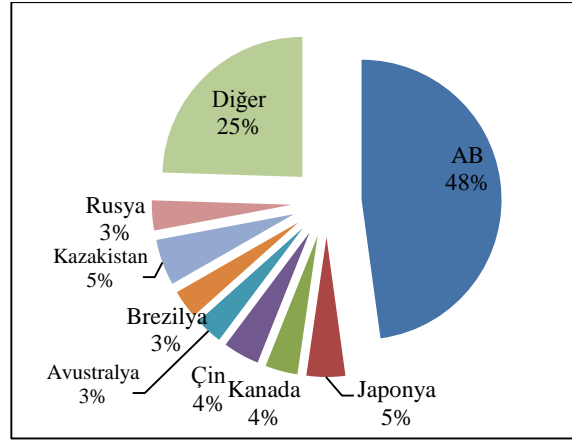
Tablo 8. Dünya Kuru Üzüm İthalatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
AB	277	312	326	339	337	322	340	329	332
Kazakistan	0	0	0	1	7	15	6	13	37
Japonya	29	33	27	30	29	30	30	30	31
Çin	1	12	11	13	16	23	21	19	29
Kanada	30	34	31	29	34	28	28	29	26
Rusya	54	66	65	72	51	45	48	32	24
Brezilya	16	15	20	27	23	23	26	25	23
Avustralya	21	22	27	23	30	25	24	24	22
Diğer	96	135	157	178	163	170	178	170	170
Dünya	523	630	663	712	690	679	700	671	695

Kaynak: USDA

Şekil 15. Dünya Kuru Üzüm İthalatı (Bin Ton)

Şekil 16. Dünya Kuru Üzüm İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

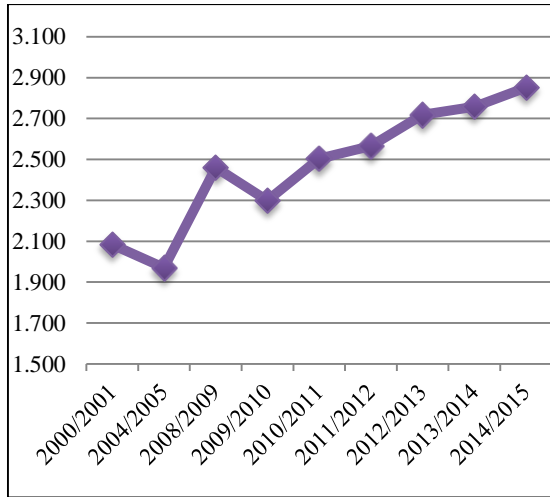
2.5.2. İhracat

Dünya sofralık üzüm ihracat durumu 2000/2001-2014/2015 dönemi itibariyle incelendiğinde; yıllık ortalama %2,6'lık artış olduğu ve 2000/2001 sezonunda 2 milyon 083 bin ton olan üzüm ihracatının 2014/2015 sezonunda 2 milyon 852 bin tona yükseldiği görülmektedir. İhracata konu olan sofralık üzüm miktarı sofralık üzüm üretiminin %14'ünü oluşturmaktadır. 2014/2015 sezonunda dünya sofralık üzüm ihracatının; %29,1'i 830 bin ton ile Şili'de, %13,7'si 391 bin ton ile ABD'de, %11,2'si 320 bin ton ile Güney Afrika'da gerçekleşmiştir. Türkiye ise 260 bin ton ile dünya ihracatının %9,1'ini gerçekleştirmiştir.

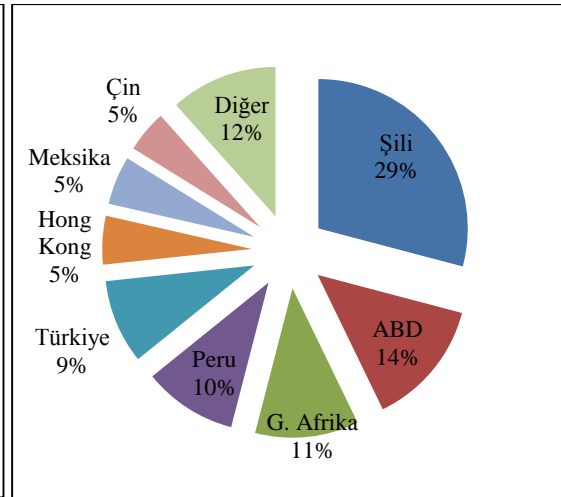
Tablo 9. Dünya Sofralık Üzüm İhracatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Şili	545	739	850	781	854	812	856	732	830
ABD	297	314	335	300	327	346	357	416	391
G. Afrika	182	230	271	260	249	264	280	298	320
Peru	0	19	60	75	121	149	177	266	290
Türkiye	79	160	202	188	236	241	209	204	260
Hong Kong	0	63	83	82	109	124	105	164	150
Meksika	98	120	157	128	171	138	168	150	150
Çin	1	18	63	102	88	106	123	104	130
Diğer	881	307	439	383	349	387	443	424	331
Dünya	2.083	1.970	2.461	2.299	2.504	2.566	2.718	2.758	2.852

Kaynak: USDA

Şekil 17. Dünya Sofralık Üzüm İhracatı (Bin Ton)

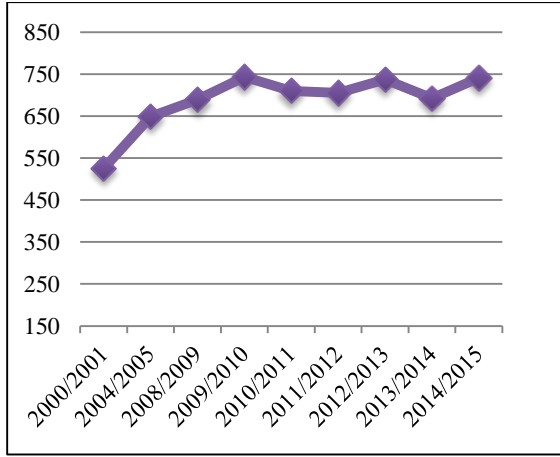
Şekil 18. Dünya Sofralık Üzüm İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

Dünya kuru üzüm üreten ilk dört ülkenin yıllık ihracat miktarları 100 –275 bin ton arasında gerçekleşmektedir. Dünya kuru üzüm ihracat durumu 2000/2001-2014/2015 dönemi itibariyle incelendiğinde; yıllık ortalama %2,9'luk artış olduğu ve 2000/2001 sezonunda 525 bin ton olan kuru üzüm ihracatının 2014/2015 sezonunda 741 bin tona yükseldiği görülmektedir. İhracata konu olan kuru üzüm miktarı kuru üzüm üretiminin %61'ini oluşturmaktadır. 2014/2015 sezonunda dünya kuru üzüm ihracatının; %35,1'i 260 bin ton ile Türkiye'de, %17,1'i 127 bin ton ile ABD'de, %13,8'i ise 102 bin ton ile İran'da gerçekleşmiştir. Türkiye dünya kuru üzüm ihracatında ilk sırada yer almaktadır (Tablo 10). Türkiye ihracatının %84'ü, ABD ihracatının %50'si ve İran ihracatının da %35'i Avrupa ülkelerine yapılmaktadır. Bu nedenle Avrupa ülkeleri önemli bir kuru üzüm pazarı durumundadır. Uluslararası kuru üzüm ticaretinde, ekonomik olarak gelişmiş Orta ve Batı Avrupa ülkeleri ile Japonya'da tüketim alışkanlıkları ve kalite rol oynarken, Doğu Avrupa ülkelerinde fiyat faktörü önem taşımaktadır(GTB, 2015).

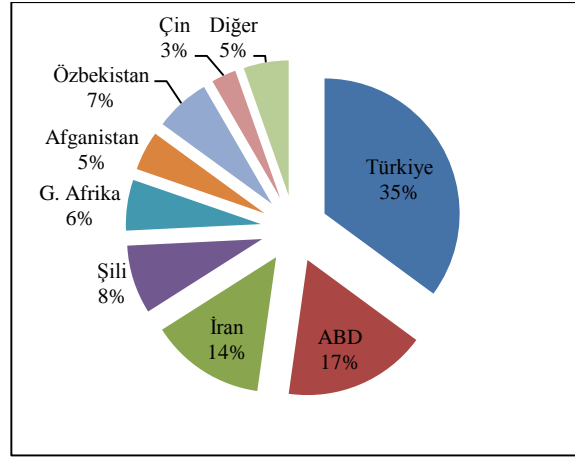
Tablo 10. Dünya Kuru Üzüm İhracatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Türkiye	218	239	275	213	209	216	247	187	260
ABD	109	114	144	168	147	133	124	159	127
İran	72	128	59	122	123	122	150	131	102
Şili	37	53	78	64	70	74	67	66	61
Özbekistan	22	22	22	23	23	33	20	16	49
G. Afrika	26	22	23	40	17	25	32	35	45
Afganistan	14	14	23	27	30	29	23	30	35
Çin	1	15	28	48	49	32	33	39	22
Diğer	24	42	37	38	42	42	42	29	40
Dünya	525	649	689	743	710	705	737	692	741

Kaynak: USDA

Şekil 19. Dünya Kuru Üzüm İhracatı (Bin Ton)

Şekil 20. Dünya Kuru Üzüm İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı(2014/2015)

3.TÜRKİYE’DE DURUM

3.1. Üzüm Hasat Edilen Alan ve Üretim

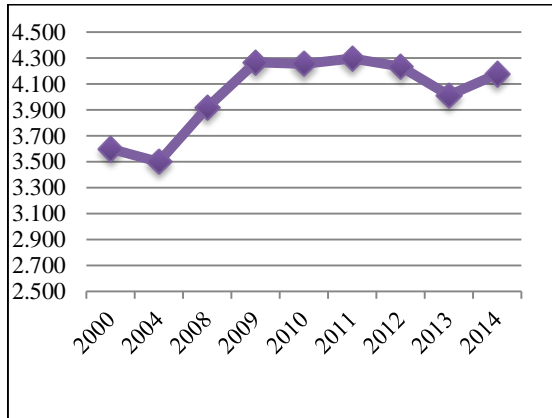
Dünya bağ alanı içerisinde dördüncü sırada yer alan Türkiye’de Doğu Anadolu’nun yüksek kesimleri ile yıllık yağışın 1000 mm. üzerinde olduğu Doğu Karadeniz sahil şeridi dışında kalan tüm bölgelerinde bağcılık yapılabilmektedir(Uysal, 2015a).

TÜİK verilerine göre 2014 yılında Türkiye’de üzüm hasadı gerçekleştirilen alan 467 bin 100 ha’dır. Aynı yılın verilerine göre 2 milyon 167 bin tonu sofralık, 1 milyon 563 bin tonu kurutmalık ve 445 bin tonu şaraplık olmak üzere 4 milyon 175 bin ton üzüm üretimi gerçekleşmiştir. 2000-2014 dönemine ilişkin toplam üzüm üretim alanı, üretim miktarı ve verim düzeyleri incelendiğinde; üretim alanlarının yılda ortalama %0,91 oranında azaldığı, buna karşılık verimde yıllık ortalama %87’lik artış olduğu ve dolayısıyla üzüm üretim miktarının da yıllık %1,14 oranında arttığı görülmektedir (Tablo 11, 12).

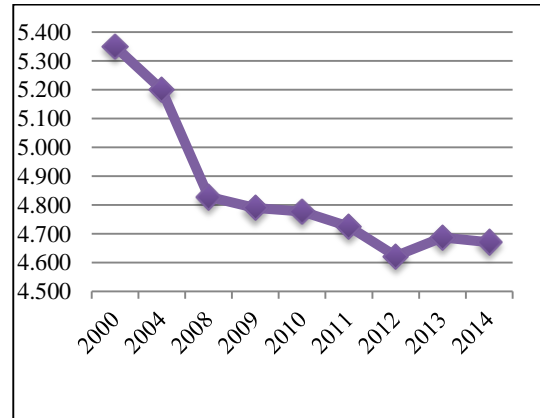
Tablo 11. Türkiye’de Üzüm Üretim ve Alanı

Yıllar	Alan (Bin Dekar)	Üretim (Bin Ton)			
		Sofralık	Kurutmalık	Şaraplık	Toplam
2000	5.350	-	-	-	3.600
2004	5.200	1.900	1.230	370	3.500
2008	4.828	1.971	1.477	470	3.918
2009	4.790	2.257	1.532	476	4.265
2010	4.778	2.250	1.544	462	4.255
2011	4.725	2.269	1.562	465	4.296
2012	4.623	2.220	1.614	401	4.234
2013	4.688	2.133	1.424	455	4.011
2014	4.671	2.167	1.563	445	4.175

Kaynak: TÜİK

Şekil 21. Türkiye Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Şekil 22. Türkiye Üzüm Üretim Alanı (Bin Dekar)

2014 yılında 2000 yılına göre meyve veren yaşta ağaç sayısı ile toplam ağaç sayısı %13 oranında azalmış olmasına rağmen, sağlanan yüksek verim artışı sayesinde üretimde artış gerçekleşmiştir. Ancak, Türkiye veriminde dünya ortalaması altında kalmaktadır(Tablo 12).

Tablo 12. Türkiye Ağaç Başına Ortalama Verim, Toplam ve Meyve Veren Ağaç Sayısı (Bin Adet)

Yıllar	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
2000	404	5.350	5.350
2004	776	5.200	5.200
2008	973	4.828	4.828
2009	1.057	4.790	4.790
2010	1.048	4.778	4.778
2011	1.073	4.725	4.725
2012	1.095	4.623	4.623
2013	979	4.688	4.688
2014	1.065	4.671	4.671

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de en geniş bağ alanlarına 141 bin 364 ha ile Ege bölgesi sahiptir. Bu bölgeyi 121 bin 152 ha ile G.D. Anadolu bölgesi ve 77 bin 608 ha ile Akdeniz bölgesi izlemektedir. Bağ alanı bakımından ilk sırada yer alan Ege bölgesi, 2 milyon 026 bin ton üretim gerçekleştirerek yine ilk sırada yer almaktadır. 696 bin ton üretim ile Akdeniz Bölgesi, bağ alanları daha fazla olmasına rağmen 640 bin ton üretim gerçekleştiren G.D. Anadolu bölgesini geride bırakarak ikinci sırada yer almaktadır. Bölgeler arasında birim alandan elde edilen verim farklılık göstermektedir. En verimli bağlar Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yer almaktadır (Tablo 13).

Tablo 13. Türkiye Bölgelere Göre Üzüm Üretim Alan, Üretim ve Verimi (2014)

Bölgeler	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)*	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Ege	1.413.641	2.025.553	1.188	1.413.641	1.413.641
Akdeniz	776.083	696.259	1.073	776.083	776.083
G.D. Anadolu	1.211.515	640.242	494	1.211.515	1.211.515
Orta Anadolu	472.169	233.565	485	472.169	472.169
B. Anadolu	191.353	159.425	787	191.353	191.353
D. Marmara	135.997	131.421	1.025	135.997	135.997
O.D. Anadolu	170.143	113.477	812	170.143	170.143
B. Marmara	132.705	101.514	984	132.705	132.705
B. Karadeniz	155.657	67.238	375	155.657	155.657
K.D. Anadolu	9.138	4.374	479	9.138	9.138
D. Karadeniz	2.044	1.779	680	2.044	2.044
İstanbul	484	509	938	484	484

Kaynak: TÜİK * sofralık çekirdekli, sofralık çekirdeksiz, kurutmalık çekirdekli, kurutmalık çekirdeksiz ve şaraplık üzüm ortalamasıdır.

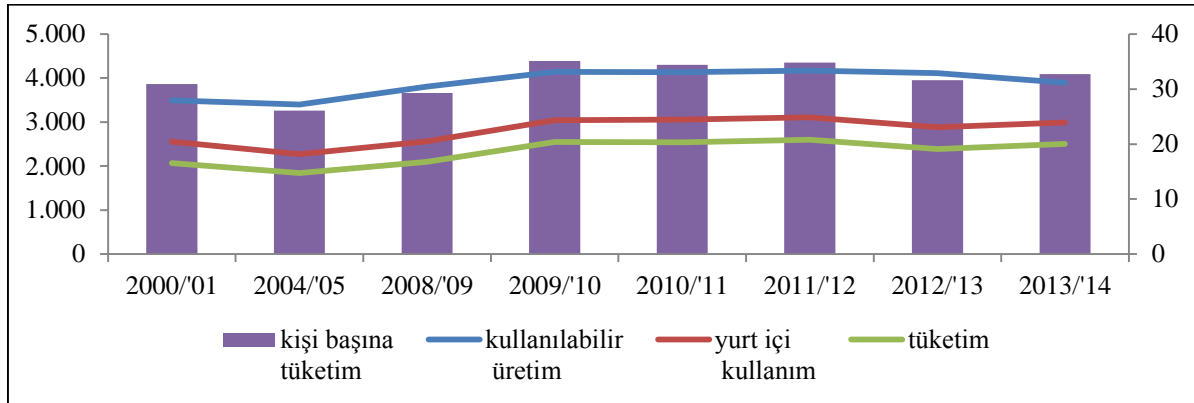
3.2. Tüketim

Türkiye’de üretilen üzümün büyük bir bölümü ihracat ile dış piyasa da yer almaktadır. Bu nedenle özellikle de kuru üzümde iç piyasada tüketilen miktar oldukça azdır. 2013/2014 sezonunda 2000/2001 yılına göre iç piyasada tüketilen üzüm miktarı %17,2 oranında artış göstererek 3 milyon tona, nüfus artış hızıyla paralel olarak tüketim ise %21,2 oranında artışla 2,5 milyon tona ulaşmıştır. Türkiye’de kişi başı üzüm tüketimi ise aynı süreçte %5,8 oranında artarak 32,7 kg’a ulaşmıştır (Tablo 14).

Tablo 14. Türkiye Üzüm Üretim ve Tüketim Miktarları (Bin Ton)

Piyasa yılı	Kullanılabilir üretim	Yurt içi kullanım	Tüketim	Kişi başına tüketim (Kg)
2000/'01	3.496	2.553	2.068	30,9
2004/'05	3.399	2.275	1.843	26,1
2008/'09	3.805	2.563	2.099	29,3
2009/'10	4.141	3.046	2.548	35,1
2010/'11	4.132	3.056	2.538	34,4
2011/'12	4.172	3.105	2.598	34,8
2012/'13	4.112	2.880	2.389	31,6
2013/'14	3.895	2.993	2.507	32,7

Kaynak: TÜİK

Şekil 23. Türkiye Üzüm Üretim ve Tüketim Miktarları

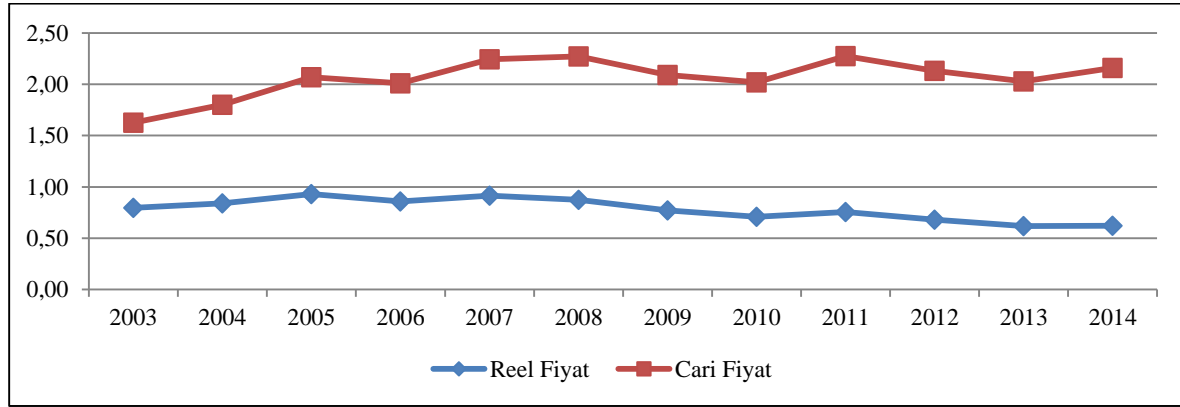
3.3.Fiyatlar

Çiftçi eline geçen reel fiyatlar incelendiğinde; 2003-2008 yıllarında üzüm fiyatlarında dalgalanmalar söz konusu iken, 2009 yılından itibaren birbirini takip eden artış ve azalmaların olduğu görülmektedir. 2012 ve 2013 yılında fiyatlar azalırken, 2014 yılında, fiyatlarda bir önceki yıla göre değişim görülmemektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Çiftçi Eline Geçen Sofralık Üzüm Fiyatları

Yıllar	Cari Fiyat	TÜFE	Reel Fiyat
2003	0,83	104,1	0,79
2004	0,96	113,9	0,84
2005	1,14	122,7	0,93
2006	1,15	134,5	0,86
2007	1,33	145,8	0,91
2008	1,40	160,4	0,87
2009	1,32	170,9	0,77
2010	1,31	181,9	0,71
2011	1,52	200,9	0,76
2012	1,45	213,2	0,68
2013	1,41	229,0	0,62
2014	1,54	247,7	0,62

Kaynak: Uysal, 2015a.

Şekil 24. Çiftçi Eline Geçen Sofralık Üzüm Fiyatları

Türkiye’de üretilen kuru üzümün büyük bir kısmının ihraç edilmesi nedeniyle fiyatlar borsada oluşmaktadır. Borsa fiyatları üzerinde reelte ile arz ve talep dengesi önemli rol oynamaktadır. 2015 yılında 2009 yılına göre üretici açısından üzüm fiyatları incelendiğinde, üzüm fiyatlarının 0,3 kat artarak 1,5 TL/kg’a, Manisa Ticaret Borsası’na göre ise kuru üzüm üretici fiyatının 1 kat artarak 2015 yılında 4,1 TL/kg’a ulaştığı görülmektedir. Tüketici açısından incelediğimizde aynı süreçte sofralık üzüm fiyatı 1 kat artarak 3,2 TL/kg’a; kuru üzüm fiyatı ise 1 kat artarak 11 TL/kg’a ulaşmıştır (Tablo 16).

Tablo 16. Türkiye Üzüm Tüketici ve Üretici Fiyatları (TL/Kg)

	ÜRETİCİ TL/Kg			TÜKETİCİ TL/Kg	
	Üzüm*	Kuru Üzüm	Manisa TB Kuru Üzüm**	Üzüm****	Kuru Üzüm
2009	1,2	3,8	2,0	1,8	5,5
2010	1,4	4,0	2,7	2,0	6,1
2011	1,5	5,3	3,5	2,2	7,1
2012	1,5	5,7	3,3	2,3	8,0
2013	1,4	5,6	3,9	2,6	8,6
2014	1,2	-	3,1	2,6	10,3
2015	1,5	-	4,1***	3,2	11,0***

Kaynak: TÜİK Üretici ve Tüketici fiyatı; Manisa Ticaret Borsası. * Temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım ayı ortalama fiyatı ** Manisa Ticaret Borsası Çekirdeksiz Kuru Üzüm HMS Fiyatları *** 2015 yılı Kasım ayına kadar ortalama fiyatı. **** Temmuz, ağustos, eylül, ekim ayı ortalama fiyatıdır.

3.4. Dış Ticaret

Türkiye’de üzüm dış ticareti sofralık üzüm ve kuru üzüm olarak yapılmaktadır. Türkiye; dünyada önemli bağıcı ülkeler arasında yer almasına ve bağıcılık için çok farklı ve uygun ekolojilere sahip olmasına rağmen, dünya piyasalarında kuru (çekirdeksiz) üzüm ile tanınmakta, sofralık üzüm dış ticareti üretimin ancak küçük bir bölümünü oluşturmaktadır.

3.4.1.İthalat

Türkiye sofralık üzüm ithalatı az olmakla birlikte yıllar itibariyle artış göstermektedir. 2014 yılında 1 milyon 252 bin TL karşılığı 598 ton sofralık üzüm ithalatı gerçekleşmiştir. Ülkelere göre sofralık üzüm ithalatına bakıldığında ithalatın en fazla yapıldığı ülkenin Şili olduğu görülmektedir. G. Afrika ve Rusya ithalatın fazla yapıldığı diğer ülkeler arasında yer almaktadır(Tablo 17). Türkiye sofralık üzüm ithalat durumu 2000-2014 dönemi itibariyle incelendiğinde; yıllık ortalama %17,5’lik artış olduğu ve 2000 yılında 173 ton olan sofralık üzüm ithalatının 2014 yılında 598 tona yükseldiği görülmektedir(Şekil 25).

Türkiye kuru üzüm üretiminde kendine yeterli ve dünya ticaretinde net ihracatçı bir ülke olup, ihracata kıyasla, ithalatı yok denecek kadar azdır. Türkiye, kuru üzüm ithalatının yaklaşık tamamını Yunanistan, ABD ve Almanya gibi ülkelere gerçekleştirmektedir. 2014 yılında 13 milyon 794 bin TL karşılığında, yaklaşık 2 bin ton kuru üzüm ithalatı gerçekleştirilmiştir(Tablo 18). Türkiye kuru üzüm ithalat durumu 2000-2014 dönemi itibariyle incelendiğinde, yıllık ortalama %2,3’lük artış olduğu ve 2000 yılında 1.505 ton olan kuru üzüm ithalatının 2014 yılında 1.997 tona yükseldiği görülmektedir (Şekil 26).

Tablo 17. Türkiye Ülkelere Göre Sofralık Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

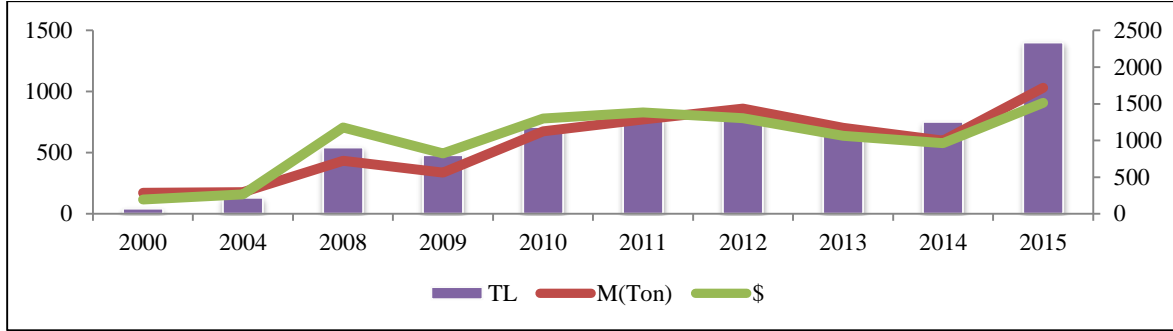
Ülkeler	2011			2012			2013			2014			2015		
	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL
İran	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	5	332	385	967
Şili	409	458	714	381	384	694	308	251	456	345	288	612	275	222	598
G. Afr.	280	297	465	319	303	541	273	275	498	124	121	265	216	190	488
Cum.															
Peru	37	36	58	147	87	155	49	35	64	26	23	50	128	92	236
Özbekistan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	63	9	23
KKTC	-	-	-	-	-	-	9	3	7	-	-	-	10	5	15
Namibya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	7
İspanya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	4
Rusya Fed.	43	36	64	-	-	-	62	67	135	72	110	246	-	-	-
Belarus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	22	51	-	-	-
Hindistan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	11	23	-	-	-
Irak	-	-	-	-	-	-	2	3	6	-	-	-	-	-	-
Suudi Arb.	-	-	-	-	-	-	2	2	4	-	-	-	-	-	-
Arjantin	2	2	3	10	7	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suriye	-	-	-	5	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	771	829	1.304	861	783	1.407	705	637	1.169	598	577	1.252	1.031	907	2.337

Kaynak: TÜİK

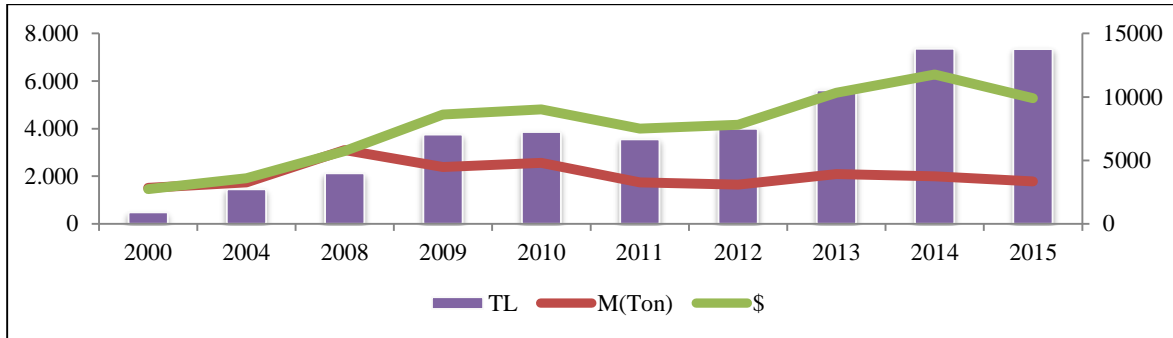
Tablo 18. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

Ülkeler	2011			2012			2013			2014			2015		
	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL
ABD	414	1.070	1.736	510	1.370	2.476	432	1.242	2.379	695	2.184	4.733	604	1.899	4.890
Yunanistan	661	1.367	2.317	592	1.440	2.588	459	1.305	2.514	1.099	3.449	7.616	565	1.762	4.678
Hollanda	-	-	-	0	0	0	42	94	179	-	-	-	140	439	1.129
İngiltere	51	134	229	49	165	295	-	-	-	-	-	-	110	344	894
Almanya	44	113	181	40	118	209	323	985	1.914	69	212	469	76	178	444
İspanya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	158	425
Brezilya	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	126	338
İran	378	806	1.322	0	0	0	147	248	464	0	0	0	106	121	324
Rusya Fed.	-	-	-	40	145	262	39	113	226	60	197	440	20	76	186
Şili	-	-	-	2	4	7	-	-	-	-	-	-	20	60	145
Fransa	-	-	-	-	-	-	55	179	360	-	-	-	20	58	137
Ukrayna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	38	115
Diğer	192	518	865	412	920	1.653	594	1.346	2.492	75	238	536	7	24	66
Toplam	1.740	4.007	6.649	1.645	4.163	7.489	2.092	5.514	10.529	1.997	6.280	13.794	1.775	5.282	13.769

Kaynak: TÜİK

Şekil 25. Türkiye Yıllara Göre Sofralık Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

Şekil 26. Türkiye Yıllara Göre Kuru Üzüm İthalatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

3.4.2. İhracat

Türkiye sofralık üzüm ihracatında son yıllarda artışlar görülmektedir. Eskiden üretimin %5,5-6'sı sofralık üzüm olarak ihracata giderken son yıllarda bu oran %13,5 seviyelerine ulaşmıştır. Bu duruma özellikle Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerden gelen yüksek talep etkili olmuştur. Türkiye ihracatında AB ülkelerinin payı azalırken Rusya'nın payının arttığı görülmektedir(Uysal, 2015a). 2014 yılında 445 milyon TL karşılığı 258 bin ton sofralık üzüm ihracatı gerçekleştirilmiştir. Ülkelere göre sofralık üzüm ihracatına bakıldığında ihracatın en fazla yapıldığı ülkenin Rusya olduğu görülmektedir. Ukrayna, Belarus ve Almanya ihracatın fazla yapıldığı diğer ülkeler arasında yer almaktadır(Tablo 19). Türkiye sofralık üzüm ihracat durumu 2000-2014 dönemi itibariyle incelendiğinde; yıllık ortalama %21'lik artış olduğu ve 2000 yılında 64 bin 873 ton olan sofralık üzüm ihracatının 2014 yılında 257 bin 804 tona yükseldiği görülmektedir(Şekil 27).

Dünya kuru üzüm ihracatında ilk sırada yer alan Türkiye, 2014 yılında 1 milyar 48 milyon TL karşılığında, yaklaşık 225 bin 268 ton kuru üzüm ihracatı gerçekleştirmiştir. Bu miktar son 5 yılın en yüksek ihracatıdır. Dünya ticaretinin yaklaşık yarısına sahip olan kuru üzüm yıllık 300-500 milyon dolar döviz geliri getirmektedir(GTB, 2015). Bu nedenle kuru üzüm Türkiye için en önemli ihraç ürünleri arasında yer almaktadır. Türkiye kuru üzüm ihracatının %75-80'ini AB ülkelerine yapmaktadır(Tablo 20). Bu ülkeler içerisinde de İngiltere, Almanya ve Hollanda en çok ihracatın yapıldığı ülkelerdir. İran düşük üretim maliyetlerinden dolayı dış pazarda rekabet ettiğimiz bir ülkedir. Türkiye kuru üzüm ihracat durumu 2000-2014 dönemi itibariyle incelendiğinde, yıllık ortalama %0,8'lik artış olduğu ve 2000 yılında 201 bin 744 ton olan kuru üzüm ihracatının 2014 yılında 225 bin 268 tona yükseldiği görülmektedir (Şekil 28).

Tablo 19. Türkiye Ülkelere Göre Sofralık Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

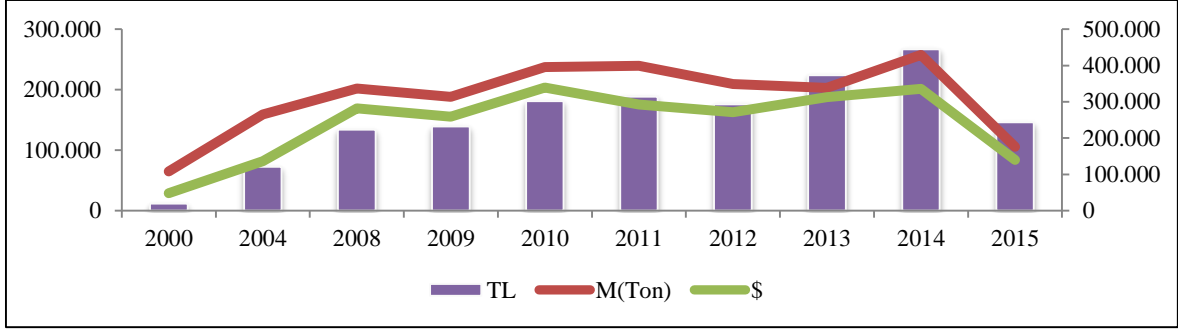
Ülkeler	2011			2012			2013			2014			2015		
	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL
Rus. Fed.	134.110	101.479	182.041	132.104	106.350	191.597	121.390	117.611	233.909	161.286	128.315	282.985	73.598	58.934	170.718
Almanya	18.157	17.262	31.036	14.105	13.197	23.789	11.862	12.814	25.476	12.468	12.050	26.588	6.912	6.204	18.253
S. Arb.	10.020	6.327	11.315	6.590	3.947	7.104	4.557	3.554	7.079	5.405	3.649	8.078	4.432	3.229	9.480
Belarus	6.993	5.196	9.344	7.674	4.899	8.830	10.797	8.052	16.074	15.170	9.894	21.916	4.243	2.700	7.842
Ukrayna	24.394	12.107	21.678	22.936	14.709	26.528	18.748	13.313	26.408	18.226	12.120	26.769	4.330	2.680	7.795
Polonya	2.594	2.027	3.651	1.954	1.730	3.120	1.459	1.496	2.987	5.009	4.500	10.071	2.804	2.363	7.030
BAE	51	47	85	511	284	511	2.143	1.426	2.826	3.423	2.507	5.506	1.734	1.277	3.759
Avusturya	1.136	1.218	2.186	1.021	1.210	2.182	829	1.038	2.060	979	1.056	2.373	1.147	1.174	3.441
Letonya	1.005	836	1.507	858	728	1.310	630	588	1.162	1.808	1.592	3.508	1.153	985	2.856
İngiltere	1.216	1.236	2.215	1.184	1.411	2.541	1.334	1.742	3.478	1.784	2.097	4.650	805	956	2.804
Hollanda	1.097	903	1.623	1.426	1.241	2.236	1.346	1.428	2.844	2.271	1.993	4.424	1.206	914	2.677
Moldova	5.576	3.870	6.847	2.490	1.450	2.610	3.695	2.418	4.817	1.826	1.033	2.265	807	540	1.504
Diğer	33.279	22.863	40.855	16.544	11.437	20.649	24.515	22.198	44.126	28.148	20.875	45.917	2.643	1.892	5.346
Toplam	239.577	175.325	314.298	209.396	162.593	293.008	203.305	187.678	373.246	257.804	201.682	445.049	105.814	83.847	243.505

Kaynak: TÜİK

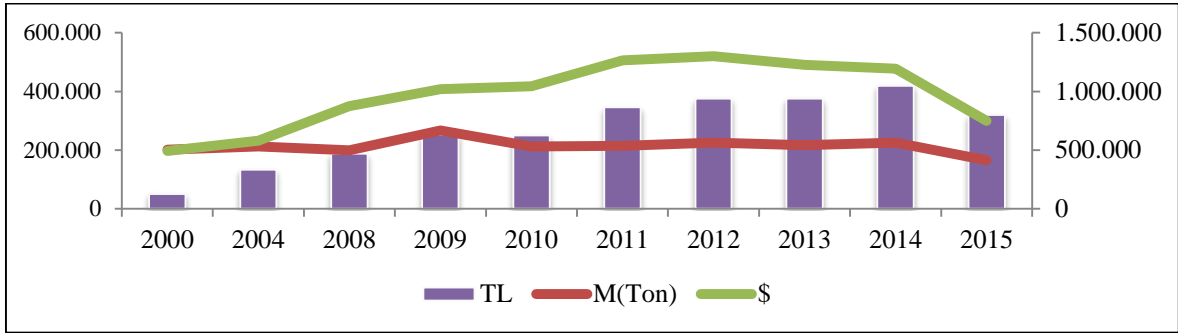
Tablo 20. Türkiye Ülkelere Göre Kuru Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

Ülkeler	2011			2012			2013			2014			2015		
	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL	M	\$	TL
İngiltere	59.554	141.401	239.336	64.401	151.948	273.904	63.757	141.495	270.282	57.989	128.775	282.506	49.266	90.217	241.110
Almanya	38.786	92.253	157.294	39.962	93.368	168.217	36.584	86.182	164.671	33.458	73.076	160.881	24.460	43.524	115.285
Hollanda	24.442	57.568	98.024	25.238	57.158	102.962	24.228	53.360	102.082	25.998	54.574	119.969	19.940	35.239	93.727
Fransa	14.250	33.961	57.321	13.487	31.752	57.230	14.370	33.486	64.132	14.236	32.191	70.637	10.893	20.240	53.764
İtalya	16.701	39.107	68.502	16.355	35.941	64.834	15.828	37.209	73.256	17.227	34.707	76.413	10.145	19.055	52.547
Avustralya	13.233	30.391	52.208	1.556	3.501	6.296	11.216	23.797	45.257	1.967	3.911	8.594	9.293	15.878	42.255
Belçika	10.404	24.386	41.455	12.771	29.054	52.353	12.376	27.056	52.341	12.422	25.322	55.549	5.968	11.043	29.292
Kanada	5.982	13.764	23.657	6.761	15.089	27.187	6.675	14.928	28.753	6.435	12.769	28.103	5.486	9.361	24.761
İrlanda	4.122	9.146	15.706	4.246	9.315	16.769	3.326	7.755	14.948	3.676	6.878	15.041	3.977	7.406	19.996
İspanya	3.941	9.405	16.141	3.953	9.105	16.416	3.790	9.242	17.767	6.257	12.629	27.579	3.622	6.909	18.559
Zelanda	3.605	8.292	14.144	4.070	9.205	16.565	2.817	6.096	11.711	3.461	7.244	15.881	3.240	5.516	14.678
Ege S.B.	1.435	3.277	5.558	1.509	3.267	5.881	1.421	3.125	5.966	1.797	3.352	7.434	2.481	3.956	10.553
Diğer	17.609	43.504	74.259	30.637	71.489	128.877	19.725	46.550	88.304	40.344	81.774	179.435	16.078	31.310	82.555
Toplam	214.064	506.456	863.606	224.947	520.191	937.491	216.112	490.281	939.470	225.268	477.202	1.048.024	164.848	299.654	799.080

Kaynak: TÜİK

Şekil 27. Türkiye Yıllara Göre Sofralık Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

Şekil 28. Türkiye Yıllara Göre Kuru Üzüm İhracatı (Ton, Bin \$, Bin TL)

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Asma çok yıllık bir bitki olup, ekonomik ömrü bakım şartlarına bağlı olarak değişim göstermektedir. Kurulan bağların verimliliğinin yüksek olması için tesis kurulum aşamasında dikkat edilmesi son derece önem taşımaktadır.

Dünya’da ve Türkiye’de yıllar itibariyle üzüm hasadı gerçekleştirilen alanda azalma yaşanmakla birlikte, geliştirilen yeni çeşitlerin olması ile verim ve kalitenin artışı sayesinde üretimde artış sağlanmıştır. USDA 2014 yılı verilerine göre dünyada kuru ve sofralık olmak üzere toplam 21 milyon 771 bin ton üzüm üretimi gerçekleşmiştir. Bu üretimin %10’u Türkiye tarafından sağlanmaktadır. Üretime olan talebin artışı, tüketime olan talep artışına bağlı olarak da artmaktadır. Son zamanlarda sağlıklı beslenme ile ilgili yapılan kamu bilgilendirmeleri neticesinde özellikle kuru üzüm tüketiminde dünyada olduğu gibi Türkiye’de de artış gözlenmektedir.

Dünya sofralık üzüm ithalatında önemli paya sahip olan ülkeler AB, ABD ve Rusya iken, kuru üzüm ithalatında AB ülkeleri ilk sırada yer almakta ve ithalatın yaklaşık %50’sini gerçekleştirmektedir. Türkiye sofralık üzüm ithalatı az olmakla birlikte, yıllar itibariyle artış gösterdiği görülmektedir. Kuru üzüm üretiminde ise Türkiye kendine yeterli ve dünya ticaretinde net ihracatçı bir ülke olup, ihracata kıyasla, ithalatı yok denecek kadar azdır.

Dünya sofralık üzüm ihracatında Şili, ABD ve G. Afrika önde gelen ülkeler arasındadır. Türkiye sofralık üzüm ihracatında son yıllarda artış görülmekle birlikte 2014 yılında dünya ihracatının %9’unu karşılamıştır. Özellikle Rusya ve Ukrayna’nın talepleri doğrultusunda ihracatımız artış göstermektedir. Kuru üzüm Türkiye için en önemli ihraç ürünleri arasında yer almaktadır. Dünya kuru üzüm ihracatının %17’sini karşılayan Türkiye, dünya kuru üzüm ihracatında ilk sırada yer almakta ve ihracatının önemli bir kısmını Avrupa ülkelerine yapmaktadır.

Bağcılık tüm dünyada önemi fark edilen bir alan haline gelmiştir ve Türkiye için de önemli bir yer taşımaktadır. Ancak, ürünün üretiminden pazarlanmasına kadar ki süreçte birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların içerisinde öncelikli olarak karşımıza verim düşüklüğünden ileri gelen kalite kayıpları çıkmaktadır. Bu nedenle tesis kurumunda ve toprak işleme, hastalık ve zararlılarla mücadele, büyümeyi düzenleyici maddelerin kullanımı, sulama, gübreleme, çeşit, anaç, budama vd. işlemler gibi verim ve kalite üzerine etkili olan başlıca etmenler konusunda daha özenli olunması gerekmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünya Kuru Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16
ABD	448	252	354	304	358	349	314	368	311	340
Türkiye	285	300	310	260	250	250	310	243	320	200
Çin	85	95	150	185	135	100	150	165	180	190
İran	90	154	75	145	147	150	180	160	130	150
Şili	42	56	80	65	73	74	69	69	64	65
G. Afrika	35	30	24	43	23	38	46	46	58	55
Afganistan	16	18	26	31	34	32	27	34	40	42
Özbekistan	28	28	26	26	26	35	22	18	51	35
Arjantin	10	27	26	27	34	32	32	21	33	32
Avustralya	17	29	17	14	7	13	13	10	10	10
AB	28	30	10	12	11	13	12	10	10	10
Meksika	13	8	9	8	8	9	9	10	10	10
Toplam	1.096	1.026	1.107	1.120	1.107	1.094	1.183	1.154	1.217	1.139

Kaynak: USDA

Ek Tablo 2. Dünya Kuru Üzüm Tüketimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16
AB	299	333	328	342	339	326	344	331	333	330
ABD	230	205	202	206	209	216	204	222	211	215
Çin	85	92	134	150	102	91	138	144	187	185
Türkiye	30	40	50	51	43	36	47	58	55	50
Japonya	29	33	27	30	29	30	30	30	31	31
Avustralya	39	45	39	34	36	37	34	32	29	28
Kanada	30	34	31	29	34	28	28	29	26	27
İran	18	26	18	24	25	28	30	29	28	25
Meksika	19	17	21	22	20	27	24	25	25	25
Brezilya	16	15	20	27	23	23	26	25	23	21
Kazakistan	0	0	0	1	7	15	6	13	37	20
Rusya	54	66	65	72	51	45	48	32	24	20
B.A.E	6	7	6	20	19	20	22	23	20	20
Hindistan	6	8	9	9	8	9	9	12	16	16
Irak	1	2	14	16	16	19	21	18	14	13
Ukrayna	8	18	16	18	19	19	21	16	13	12
G. Afrika	10	12	4	4	8	13	14	11	13	10
Cezayir	3	7	9	9	8	9	9	9	10	10
Peru	4	4	6	7	6	6	6	6	7	8
Tayvan	5	6	6	7	8	7	7	7	7	8
Yeni Zelanda	8	8	7	8	8	8	7	8	7	7
Kolombiya	4	5	6	6	6	6	7	7	6	7
Malezya	4	5	6	7	7	8	8	7	7	7
Arjantin	3	5	4	4	5	2	3	5	6	6
Afganistan	2	4	3	4	4	3	4	4	5	5
Filipinler	3	4	3	3	4	3	4	4	5	5
Venezuela	4	4	6	5	2	2	4	5	7	5
İsviçre	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5
G. Kore	3	3	3	4	4	4	5	5	4	4
Norveç	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4
Şili	4	4	2	2	2	3	3	3	3	4
Özbekistan	6	6	4	3	3	2	2	2	2	2
Fas	3	7	8	8	3	4	1	1	0	1
Toplam	941	1.030	1.068	1.140	1.066	1.052	1.125	1.133	1.171	1.132

Kaynak: USDA

Ek Tablo 3. Dünya Kuru Üzüm İthalatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16
AB	277	312	326	339	337	322	340	329	332	330
Japonya	29	33	27	30	29	30	30	30	31	31
Kanada	30	34	31	29	34	28	28	29	26	27
Çin	1	12	11	13	16	23	21	19	29	25
Avustralya	21	22	27	23	30	25	24	24	22	21
Brezilya	16	15	20	27	23	23	26	25	23	21
Kazakistan	0	0	0	1	7	15	6	13	37	20
Rusya	54	66	65	72	51	45	48	32	24	20
B.A.E.	6	7	6	20	19	20	22	23	20	20
Meksika	11	13	16	17	15	20	17	17	17	17
ABD	12	20	19	21	19	18	17	14	17	17
Hindistan	6	8	9	9	8	9	9	12	16	16
Irak	1	2	14	16	16	19	21	18	14	13
Ukrayna	8	18	16	18	19	19	21	16	13	12
Cezayir	3	7	9	9	8	9	9	9	10	10
Peru	4	4	6	7	6	6	6	6	7	8
Tayvan	5	6	6	7	8	7	7	7	7	8
Yeni Zelanda	8	8	7	8	8	8	7	8	7	7
Kolombiya	4	5	6	6	6	6	7	7	6	7
Malezya	4	5	6	7	7	8	8	7	7	7
Filipinler	3	4	3	3	4	3	4	4	5	5
Venezuela	4	4	6	5	2	2	4	5	7	5
İsviçre	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5
G. Kore	3	3	3	4	4	4	5	5	4	4
Norveç	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4
Türkiye	3	4	2	3	2	1	2	2	3	3
Şili	0	1	0	1	0	2	2	0	1	1
Fas	3	7	8	8	3	4	1	1	0	1
G. Afrika	0	3	3	1	0	0	0	0	0	0
Arjantin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İran	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
Toplam	523	630	663	712	690	679	700	671	695	662

Kaynak: USDA

Ek Tablo 4. Dünya Kuru Üzüm İhracatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16
Türkiye	218	239	275	213	209	216	247	187	260	175
ABD	109	114	144	168	147	133	124	159	127	160
İran	72	128	59	122	123	122	150	131	102	125
Şili	37	53	78	64	70	74	67	66	61	62
G. Afrika	26	22	23	40	17	25	32	35	45	45
Afganistan	14	14	23	27	30	29	23	30	35	37
Özbekistan	22	22	22	23	23	33	20	16	49	33
Çin	1	15	28	48	49	32	33	39	22	30
Arjantin	7	22	22	23	29	29	29	16	26	26
AB	6	10	7	9	9	9	8	8	9	10
Avustralya	6	6	5	3	1	1	3	2	3	4
Meksika	5	4	3	3	4	2	2	2	2	2
Toplam	525	649	689	743	710	705	737	692	741	708

Kaynak: USDA

Ek Tablo 5. Dünya Sofralık Üzüm Üretimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Çin	2.968	4.025	4.953	5.675	6.200	6.600	7.400	8.085	9.000
Hindistan	0	1.565	1.878	881	1.235	2.221	2.483	2.500	2.500
Türkiye	1.570	1.663	1.970	2.250	2.150	2.200	2.200	2.200	1.920
AB	0	1.706	1.988	1.985	2.090	1.898	1.724	1.936	1.630
Brezilya	0	1.300	1.310	1.310	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Şili	645	855	1.205	1.105	1.215	1.175	1.195	1.055	1.205
ABD	823	801	857	816	865	857	874	1.013	920
Peru	0	170	264	280	297	365	398	500	540
G. Afrika	206	231	272	277	260	286	302	318	340
Ukrayna	0	230	310	330	320	320	320	320	320
Meksika	188	233	182	193	215	198	280	260	261
G. Kore	0	381	333	306	269	278	260	260	260
Arjantin	42	55	120	140	142	110	120	70	130
Avustralya	0	100	135	110	93	75	92	75	85
Rusya	0	25	28	32	30	57	57	74	80
Japonya	198	67	61	56	52	60	60	60	60
Kanada	0	4	3	3	3	3	3	3	3
Yunanistan	283	0	0	0	0	0	0	0	0
Hong Kong	0	0	90	90	90	90	90	90	0
İtalya	1.348	0	0	0	0	0	0	0	0
İspanya	332	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	8.604	13.409	15.961	15.837	16.826	18.092	19.158	20.119	20.554

Kaynak: USDA

Ek Tablo 6. Dünya Sofralık Üzüm Tüketimi (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Çin	3.016	4.064	4.970	5.651	6.230	6.644	7.436	8.212	9.095
Hindistan	0	1.514	1.771	754	1.166	2.111	2.335	2.363	2.404
AB	0	2.138	2.478	2.447	2.514	2.345	2.134	2.356	2.110
Türkiye	1.491	1.502	1.768	2.063	1.914	1.960	1.992	1.997	1.661
Brezilya	0	1.257	1.274	1.274	1.275	1.281	1.289	1.306	1.310
ABD	958	1.043	1.148	1.073	1.118	1.044	1.084	1.118	1.076
Rusya	0	293	423	415	436	447	443	384	389
Şili	100	117	355	324	361	363	339	323	375
Ukrayna	0	231	367	360	359	360	364	352	345
G. Kore	0	394	362	338	313	331	315	320	329
Peru	0	151	204	208	179	220	222	235	251
Kanada	0	174	190	183	190	173	177	183	181
Meksika	165	179	104	103	104	136	171	186	181
Arjantin	21	4	75	91	86	67	97	53	108
Tayland	0	12	32	41	42	63	85	87	90
Japonya	211	79	68	65	66	80	81	82	83
Hong Kong	0	24	129	123	124	129	129	137	70
Kazakistan	0	0	2	3	20	55	80	28	60
Endonezya	0	30	28	35	48	61	47	46	51
Belarus	0	6	18	15	17	17	21	39	47
İsviçre	0	34	38	34	35	36	34	36	32
Malezya	0	22	25	25	27	31	33	33	29
G. Afrika	25	2	3	20	14	26	27	25	25
Avustralya	0	54	81	87	74	49	35	13	25
Yeni Zelanda	0	13	10	11	11	12	13	14	13
Azerbaycan	0	0	0	1	4	2	2	0	0
Yunanistan	168	0	0	0	0	0	0	0	0
İtalya	740	0	0	0	0	0	0	0	0
İspanya	236	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	7.130	13.336	15.922	15.743	16.727	18.041	18.985	19.925	20.338

Kaynak: USDA

Ek Tablo 7. Dünya Sofralık Üzüm İthalatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
AB	0	529	643	571	552	581	560	573	580
ABD	433	556	626	558	580	533	567	520	547
Rusya	0	268	398	386	408	393	388	325	325
Çin	49	57	80	78	118	150	159	231	225
Hong Kong	0	86	122	115	143	163	144	210	220
Kanada	0	175	190	183	189	173	176	182	180
Tayland	0	12	32	41	42	63	85	87	90
G. Kore	0	13	29	33	45	53	55	60	70
Meksika	75	66	79	39	61	75	59	77	70
Kazakistan	0	0	2	3	20	55	80	28	60
Endonezya	0	30	28	35	48	61	47	46	51
Belarus	0	6	18	15	17	17	21	39	47
Brezilya	0	8	19	25	34	33	33	34	35
İsviçre	0	34	38	34	35	36	34	36	32
Malezya	0	22	25	25	27	31	33	33	29
Ukrayna	0	1	57	30	39	40	44	32	25
Japonya	13	13	7	9	14	20	21	22	23
Avustralya	0	5	18	6	11	15	16	18	20
Yeni Zelanda	0	13	10	11	11	12	13	14	13
G. Afrika	0	1	2	2	3	4	5	5	5
Hindistan	0	1	3	3	3	4	4	4	4
Peru	0	0	0	3	3	3	4	3	3
Türkiye	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Şili	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arjantin	5	1	2	1	0	0	0	0	0
Azerbaycan	0	0	1	1	4	2	2	0	0
Yunanistan	2	0	0	0	0	0	0	0	0
İtalya	14	0	0	0	0	0	0	0	0
İspanya	21	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	612	1.896	2.425	2.207	2.408	2.517	2.550	2.581	2.654

Kaynak: USDA

Ek Tablo 8. Dünya Sofralık Üzüm İhracatı (Bin Ton)

Ülkeler	00/01	04/05	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Şili	545	739	850	781	854	812	856	732	830
ABD	297	314	335	300	327	346	357	416	391
G. Afrika	182	230	271	260	249	264	280	298	320
Peru	0	19	60	75	121	149	177	266	290
Türkiye	79	160	202	188	236	241	209	204	260
Hong Kong	0	63	83	82	109	124	105	164	150
Meksika	98	120	157	128	171	138	168	150	150
Çin	1	18	63	102	88	106	123	104	130
AB	0	97	153	109	128	134	150	152	100
Hindistan	0	52	109	130	72	114	151	141	100
Avustralya	0	51	71	29	30	41	73	80	81
Brezilya	0	51	55	61	59	52	43	28	25
Arjantin	27	52	46	50	56	44	23	18	22
Kanada	0	5	3	3	3	2	1	2	2
G. Kore	0	0	0	1	1	0	0	0	1
Japonya	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Rusya	0	0	1	1	0	0	0	1	0
Azerbaycan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yunanistan	117	0	0	0	0	0	0	0	0
İtalya	622	0	0	0	0	0	0	0	0
İspanya	115	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	2.083	1.970	2.461	2.299	2.504	2.566	2.718	2.758	2.852

Kaynak: USDA

Ek Tablo 9. Bazı Yıllar İçin Dünya Sofralık Üzüm Üretici Fiyatları (US \$/Ton)

Ülkeler	2000	2002	2004	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Japonya	5.869	4.141	4.939	4.664	5.416	5.690	7.408	7.503	7.348
Venezuela	969	521	833	1.249	2.418	2.844	5.966	3.720	3.457
İsviçre	1.447	1.568	2.671	2.809	3.146	3.205	3.201	3.644	3.370
İsrail	851	798	602	1.251	2.042	1.821	1.968	3.713	2.162
Fransa	1.324	1.332	1.251	1.722	1.738	1.699	1.956	2.375	2.064
Portekiz	716	593	1.131	1.408	1.838	1.681	1.526	1.672	1.794
Güney Afrika	704	498	1.068	1.038	1.100	1.260	1.514	1.614	1.547
Kanada	669	698	812	1.328	1.383	1.279	1.416	1.429	1.513
Meksika	537	882	697	1.161	1.168	1.326	1.088	1.361	1.436
Vietnam	-	-	-	1.791	1.807	1.188	1.201	1.407	1.348
Yemen	445	483	698	839	1.018	1.170	1.102	1.245	1.278
Tayland	720	592	654	1.063	1.261	1.348	1.181	1.220	1.277
Filistin	461	422	486	615	1.523	833	902	1.351	1.235
Çin	564	399	375	652	758	785	1.009	2.021	1.165
Tacikistan	376	380	672	1.171	583	534	434	651	1.055
Uruguay	780	542	477	609	1.064	922	1.165	1.147	993
Bosna Hersek	474	433	604	1.675	614	951	1.174	1.340	989
Kırgızistan	131	133	156	221	269	228	983	1.056	932
Avusturya	264	336	349	513	435	368	770	949	895
Macaristan	160	198	223	847	677	502	828	748	878
Romanya	330	413	475	797	862	707	879	921	874
Hırvatistan	443	491	832	1.097	1.400	1.029	973	1.017	870
Yunanistan	473	919	663	1.288	1.158	767	854	941	857
Slovakya	345	378	529	694	809	750	773	841	848
Çek Cumhuriyeti	353	452	584	728	1.052	605	873	913	841
Peru	267	259	305	457	578	578	677	662	830
Lübnan	302	381	305	663	829	929	590	512	809
Malta	785	963	722	1.086	1.045	816	975	1.190	788
İspanya	403	408	515	752	783	788	813	835	780
Sırbistan	-	-	-	743	809	584	878	857	779
Fas	271	330	449	420	568	481	511	579	771
Azerbaycan	207	156	261	430	461	617	1.000	1.013	747
ABD	444	427	532	539	503	557	537	636	737
Türkiye	381	436	548	891	945	723	784	739	698
Bolivya	429	388	368	429	597	675	599	624	675
Rusya Fed.	150	164	251	549	603	444	506	509	657
Şili	230	177	245	293	360	334	54	357	653
Avustralya	471	461	605	651	742	536	605	609	647
Ürdün	223	363	207	380	693	570	596	709	620
Arnavutluk	358	380	581	653	608	538	597	585	610
Slovenya	372	387	490	612	643	640	586	592	609
Gürcistan	-	-	-	227	424	313	374	363	593
İran	687	170	178	276	584	396	346	550	592
Bulgaristan	206	168	234	418	399	334	401	348	520
Ukrayna	133	148	202	424	475	335	458	448	496

Kazakistan	88	92	177	199	274	233	307	365	495
Etiyopya	-	-	-	631	447	250	111	77	469
Ermenistan	159	203	351	482	551	363	551	498	451
Moldova	112	156	199	225	239	160	264	278	356
Tunus	292	253	361	281	365	333	315	333	308
Makedonya	187	222	267	276	506	246	217	283	268
Cezayir	396	653	1.402	1.011	991	1.074	1.183	1.481	-
Arjantin	320	375	-	-	-	-	-	-	-
Brezilya	448	204	587	743	418	1.297	1.257	2.052	-
Kıbrıs	252	267	250	341	396	360	466	517	-
Mısır	-	-	-	336	308	507	542	508	-
Irak	-	-	-	319	629	641	-	-	-
İtalya	530	433	583	604	-	-	-	-	-
Lüksemburg	856	885	1.148	1.340	1.515	-	-	-	-
Madagaskar	-	409	267	-	-	-	-	-	-
Namibya	1.686	1.102	1.637	-	-	-	-	-	-
Yeni Zelanda	524	756	1.203	1.458	1.518	1.032	-	-	-
Pakistan	571	615	603	734	662	580	581	-	-
Filipinler	791	177	-	-	-	-	-	-	-
Kore	1.117	1.096	1.865	3.550	2.472	1.977	1.840	-	-
Suudi Arabistan	1.228	1.522	-	-	-	-	-	-	-
Sırbistan ve Karadağ	504	578	639	-	-	-	-	-	-
Türkmenistan	649	600	-	-	-	-	-	-	-
Dünya(Ort.)	597	554	695	896	991	911	1.064	1.162	1.117

Kaynak: FAO

Ek Tablo 10. İllere Göre Kurutmalık- Çekirdekli Üzüm Durumu(2014)

İller	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başınaort. verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı (adet)	Toplam ağaç Sayısı (adet)
Mardin	145.800	69.534	477	145.800	145.800
Kahramanmaraş	59.000	61.035	1.034	59.000	59.000
Şanlıurfa	47.885	33.869	707	47.885	47.885
Nevşehir	49.057	31.117	634	49.057	49.057
Gaziantep	48.399	30.073	621	48.399	48.399
Konya	34.500	29.697	861	34.500	34.500
Denizli	33.097	27.573	833	33.097	33.097
Mersin	28.500	23.005	807	28.500	28.500
Karaman	18.225	22.812	1.252	18.225	18.225
Adıyaman	29.296	20.297	693	29.296	29.296
Diyarbakır	23.285	17.663	759	23.285	23.285
Batman	25.785	14.420	559	25.785	25.785
Isparta	16.915	12.460	737	16.915	16.915
Kilis	33.405	11.013	330	33.405	33.405
Uşak	7.215	7.127	988	7.215	7.215
Kayseri	11.021	4.746	431	11.021	11.021
Burdur	1.518	2.527	1.665	1.518	1.518
Malatya	6.315	1.383	219	6.315	6.315
Kırşehir	1.228	1.316	1.072	1.228	1.228
Manisa	1.050	1.240	1.181	1.050	1.050
Niğde	2.370	924	390	2.370	2.370
Adana	1.050	830	790	1.050	1.050
İzmir	735	815	1.109	735	735
Afyon	625	526	842	625	625
Aksaray	500	500	1.000	500	500
Bitlis	800	450	563	800	800
Antalya	185	185	1.000	185	185
Kocaeli	120	180	1.500	120	120
Balıkesir	78	97	1.244	78	78
Hakkâri	21	38	1.810	21	21
Muğla	30	36	1.200	30	30
Şırnak	92	28	304	92	92
Bilecik	25	10	400	25	25
İstanbul	10	7	700	10	10

Kaynak: TÜİK

Ek Tablo 11. İllere Göre Kurutmalık- Çekirdeksiz Üzüm Durumu(2014)

İller	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ort. verim (kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı (adet)	Toplam ağaç sayısı (adet)
Manisa	578.378	1.021.282	1.766	578.378	578.378
Denizli	79.254	78.677	993	79.254	79.254
İzmir	50.631	30.504	602	50.631	50.631
Uşak	5.020	3.598	717	5.020	5.020
Aydın	600	1.137	1.895	600	600
Diyarbakır	1.700	261	154	1.700	1.700
Burdur	120	202	1.683	120	120
Antalya	130	111	854	130	130
Aksaray	170	85	500	170	170
Batman	250	77	308	250	250
Balıkesir	9	9	1.000	9	9
Hakkâri	3	4	1.333	3	3

Kaynak: TÜİK

Ek Tablo 12. İllere Göre Sofralık- Çekirdekli Üzüm Durumu(2014)

İller	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ort. verim (kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Mersin	172.372	234.446	1.360	172.372	172.372
Kahramanmaraş	274.340	149.549	545	274.340	274.340
Diyarbakır	148.540	83.747	564	148.540	148.540
Denizli	87.460	74.218	849	87.460	87.460
Bursa	67.128	67.726	1.009	67.128	67.128
Mardin	134.708	61.644	458	134.708	134.708
Gaziantep	103.042	56.021	544	103.042	103.042
Adıyaman	76.975	53.256	692	76.975	76.975
Hatay	44.249	48.000	1.085	44.249	44.249
Elazığ	59.958	46.791	780	59.958	59.958
Sakarya	40.340	43.400	1.076	40.340	40.340
Şanlıurfa	65.826	38.898	591	65.826	65.826
Isparta	45.401	35.613	784	45.401	45.401
Nevşehir	55.834	33.437	599	55.834	55.834
Konya	57.573	32.515	565	57.573	57.573
Ankara	47.510	31.946	672	47.510	47.510
Manisa	25.816	31.854	1.234	25.816	25.816
Adana	47.180	30.508	647	47.180	47.180
Burdur	24.789	28.531	1.151	24.789	24.789
Karaman	18.030	28.479	1.580	18.030	18.030
Kayseri	70.993	27.564	388	70.993	70.993
Antalya	20.841	26.820	1.287	20.841	20.841
İzmir	37.169	26.352	709	37.169	37.169
Yozgat	100.406	23.055	230	100.406	100.406
Balıkesir	21.400	19.146	895	21.400	21.400
Çorum	44.530	17.989	404	44.530	44.530
Niğde	39.160	16.395	419	39.160	39.160
Batman	47.068	16.181	344	47.068	47.068
Çanakkale	16.380	15.218	929	16.380	16.380
Aydın	15.304	15.145	990	15.304	15.304
Siirt	25.575	14.755	577	25.575	25.575
Şırnak	16.105	12.341	766	16.105	16.105
Aksaray	16.920	11.872	702	16.920	16.920
Kırıkkale	21.238	10.607	499	21.238	21.238
Bilecik	13.373	8.727	653	13.373	13.373
Malatya	38.050	8.574	225	38.050	38.050
Edirne	10.820	8.220	760	10.820	10.820
Tekirdağ	12.719	8.054	633	12.719	12.719
Afyon	12.786	8.049	630	12.786	12.786
Kırşehir	12.280	7.579	617	12.280	12.280
Uşak	8.715	7.133	818	8.715	8.715
Hakkâri	6.274	7.110	1.133	6.274	6.274
Muğla	4.481	5.021	1.121	4.481	4.481
Tokat	22.564	4.662	207	22.564	22.564

Erzincan	9.000	4.278	475	9.000	9.000
Kocaeli	2.352	3.928	1.670	2.352	2.352
Amasya	6.817	3.754	551	6.817	6.817
Eskişehir	7.865	3.666	466	7.865	7.865
Çankırı	5.423	3.223	594	5.423	5.423
Sivas	2.044	2.960	1.448	2.044	2.044
Muş	3.660	2.655	725	3.660	3.660
Kütahya	3.063	2.350	767	3.063	3.063
Kastamonu	5.143	2.325	452	5.143	5.143
Bolu	2.150	2.144	997	2.150	2.150
Osmaniye	2.681	2.055	767	2.681	2.681
Bingöl	2.500	1.945	778	2.500	2.500
Artvin	1.692	1.379	815	1.692	1.692
Kilis	3.769	1.243	330	3.769	3.769
Samsun	1.133	1.229	1.085	1.133	1.133
Tunceli	1.220	1.096	898	1.220	1.220
Karabük	1.679	942	561	1.679	1.679
Kırklareli	2.268	910	401	2.268	2.268
Bitlis	1.000	450	450	1.000	1.000
Giresun	5	252	50.400	5	5
Yalova	225	156	693	225	225
Zonguldak	236	137	581	236	236
Rize	224	91	406	224	224
Van	320	78	244	320	320
Erzurum	63	59	937	63	63
İstanbul	54	52	963	54	54
Sinop	53	40	755	53	53
İğdır	75	37	493	75	75
Bartın	2	3	1.500	2	2

Kaynak: TÜİK

Ek Tablo 13. İllere Göre Sofralık- Çekirdeksiz Üzüm Durumu(2014)

İller	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ort. verim (kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı (adet)	Toplam ağaç sayısı(adet)
Manisa	154.777	326.310	2.108	154.777	154.777
Denizli	124.453	188.418	1.514	124.453	124.453
İzmir	25.937	36.886	1.422	25.937	25.937
Mersin	7.931	10.213	1.288	7.931	7.931
Aydın	3.016	4.734	1.570	3.016	3.016
Gaziantep	4.000	4.000	1.000	4.000	4.000
Uşak	4.817	3.543	736	4.817	4.817
Diyarbakır	5.650	3.385	599	5.650	5.650
Burdur	1.401	2.564	1.830	1.401	1.401
Muğla	1.782	2.005	1.125	1.782	1.782
Balıkesir	1.101	1.266	1.150	1.101	1.101
Hatay	1.196	814	681	1.196	1.196
Bursa	285	399	1.400	285	285
Kırşehir	1.970	398	202	1.970	1.970
Adıyaman	302	215	712	302	302
Adana	229	208	908	229	229
Antalya	205	205	1.000	205	205
Afyon	446	195	437	446	446
Kocaeli	100	120	1.200	100	100
İstanbul	80	80	1.000	80	80
Artvin	121	57	471	121	121
Batman	80	44	550	80	80
Konya	80	43	538	80	80
Ankara	70	31	443	70	70
Kütahya	20	19	950	20	20
Hakkâri	4	4	1.000	4	4
Eskişehir	4	3	750	4	4
Isparta	10	3	300	10	10
Zonguldak	5	2	400	5	5
Sinop	3	0	0	3	3
Giresun	2	0	0	2	2

Kaynak: TÜİK

Ek Tablo 14. İllere Göre Şaraplık Üzüm Durumu(2014)

İller	Toplu meyveliklerin alanı (dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ort. verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı (adet)	Toplam ağaç Sayısı (adet)
Denizli	99.491	77.061	775	99.491	99.491
Nevşehir	76.600	54.748	715	76.600	76.600
Kilis	130.114	49.859	383	130.114	130.114
Elazığ	44.028	40.050	910	44.028	44.028
Mardin	63.757	27.264	428	63.757	63.757
Çanakkale	31.294	23.119	739	31.294	31.294
Tokat	41.153	21.534	523	41.153	41.153
İzmir	18.091	20.787	1.149	18.091	18.091
Mersin	17.800	15.745	885	17.800	17.800
Tekirdağ	24.701	15.243	617	24.701	24.701
Uşak	19.688	13.469	684	19.688	19.688
Diyarbakır	18.620	13.052	701	18.620	18.620
Çorum	26.500	11.189	422	26.500	26.500
Hatay	6.153	8.824	1.434	6.153	6.153
Manisa	8.984	8.750	974	8.984	8.984
Edirne	8.280	8.606	1.039	8.280	8.280
Ankara	9.110	7.530	827	9.110	9.110
Gaziantep	9.560	5.414	566	9.560	9.560
Karaman	5.240	5.270	1.006	5.240	5.240
Kırıkkale	3.996	3.012	754	3.996	3.996
Kırşehir	2.932	2.215	755	2.932	2.932
Şanlıurfa	1.827	1.613	883	1.827	1.827
Malatya	4.665	1.520	326	4.665	4.665
Isparta	1.455	1.420	976	1.455	1.455
Tunceli	1.325	1.329	1.003	1.325	1.325
Konya	1.015	1.102	1.086	1.015	1.015
Balıkesir	1.196	1.047	875	1.196	1.196
Eskişehir	2.030	962	474	2.030	2.030
Niğde	2.940	879	299	2.940	2.940
Kırklareli	2.459	579	235	2.459	2.459
Muğla	460	467	1.015	460	460
İstanbul	340	370	1.088	340	340
Antalya	300	300	1.000	300	300
Aydın	250	272	1.088	250	250
Amasya	400	200	500	400	400
Kayseri	510	156	306	510	510
Burdur	117	80	684	117	117
Adıyaman	100	75	750	100	100
Adana	15	6	400	15	15
Çankırı	9	5	556	9	9
Karabük	7	4	571	7	7

Kaynak: TÜİ

Ek Tablo 15. Üzüm Üretici Fiyatları (TL/Kg)

	Ürün Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2003	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	0,69	0,64	0,65	0,67	0,63	-	0,65
	Kuru üzümler	1,5 3	1,4 9	1,5 1	1,54	1,55	1,37	1,47	1,77	1,87	1,72	1,73	1,87	1,62
2004	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	0,94	0,87	0,81	0,82	0,74	-	0,84
	Kuru üzümler	2,3 2	2,3 5	2,3 5	2,38	2,42	2,44	2,41	2,44	2,47	2,32	2,30	2,28	2,37
2005	Sofralık üzüm	-	-	-	-	0,00	-	0,87	0,85	0,85	0,85	0,78	-	0,84
	Kuru üzümler	1,88	2,10	1,98	1,89	1,87	2,02	1,83	1,95	1,93	1,99	2,14	1,97	1,96
2006	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	0,59	0,78	0,89	0,92	0,88	-	0,81
	Kuru üzümler	2,02	2,02	1,97	2,05	2,09	2,11	2,37	2,28	1,97	1,95	1,90	1,92	2,05
2007	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,10	1,10	1,04	1,18	1,17	-	1,12
	Kuru üzümler	1,97	1,72	1,81	1,75	1,71	1,83	1,70	1,71	1,95	2,08	2,38	2,30	1,91
2008	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,33	1,28	1,30	1,28	1,25	-	1,29
	Kuru üzümler	3,92	3,91	4,01	6,01	5,33	4,80	4,65	4,68	4,86	4,54	4,60	4,42	4,64
2009	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,20	1,18	1,29	1,23	1,22	-	1,22
	Kuru üzümler	3,88	3,54	3,56	3,62	3,54	3,55	3,56	3,54	3,66	3,96	3,96	5,10	3,79
2010	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,30	1,41	1,41	1,43	1,46	-	1,40
	Kuru üzümler	4,21	4,35	4,09	3,92	3,92	3,87	3,87	3,83	4,03	4,21	4,13	4,03	4,04
2011	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,58	1,53	1,40	1,36	1,46	-	1,47
	Kuru üzümler	4,42	5,10	5,26	5,41	5,42	5,18	5,33	5,25	5,45	5,55	5,74	5,67	5,32
2012	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,29	1,47	1,46	1,48	1,59	-	1,46
	Kuru üzümler	5,93	5,73	5,94	5,84	5,85	5,98	5,77	5,89	5,69	5,32	5,19	5,22	5,70
2013	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,12	1,46	1,40	1,51	1,58	-	1,42
	Kuru üzümler	5,03	4,90	4,89	4,80	4,96	5,32	5,47	5,33	6,20	6,61	6,79	6,75	5,59
2014	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,25	1,22	1,22	1,20	1,20	-	1,22
	Kuru üzümler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	Sofralık üzüm	-	-	-	-	-	-	1,32	1,48	1,54	1,57	1,60	-	1,50
	Kuru üzümler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK

Ek Tablo 16. Üzüm Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

Ürün Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2003 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,32	1,03	1,00	1,12	1,22	0,00	1,14
2003 Kuru üzümler	3,05	3,06	3,07	3,08	3,12	3,15	3,16	3,17	3,18	3,20	3,18	3,21	3,13
2004 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,32	1,04	0,95	0,99	1,21	0,00	1,10
2004 Kuru üzümler	3,24	3,26	3,27	3,28	3,27	3,32	3,35	3,37	3,38	3,36	3,35	3,36	3,32
2005 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,27	1,05	0,99	1,15	1,40	0,00	1,17
2005 Kuru üzümler	3,30	3,29	3,30	3,28	3,29	3,30	3,31	3,32	3,33	3,23	3,28	3,33	3,30
2006 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,66	1,27	1,15	1,27	1,86	0,00	1,44
2006 Kuru üzümler	3,35	3,42	3,48	3,51	3,54	3,54	3,60	3,64	3,61	3,62	3,65	3,68	3,55
2007 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,86	1,51	1,44	1,76	2,12	0,00	1,74
2007 Kuru üzümler	3,68	3,70	3,70	3,71	3,73	3,74	3,74	3,76	3,71	3,81	3,89	3,94	3,76
2008 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,87	1,57	1,42	1,53	1,90	0,00	1,66
2008 Kuru üzümler	3,94	4,07	4,25	4,72	5,39	5,73	5,82	5,82	5,66	5,52	5,50	5,51	5,16
2009 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,32	1,61	1,45	1,69	2,09	0,00	1,83
2009 Kuru üzümler	5,44	5,46	5,42	5,44	5,47	5,46	5,45	5,45	5,38	5,51	5,69	5,83	5,50
2010 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,78	1,74	1,87	2,17	2,53	0,00	2,02
2010 Kuru üzümler	5,97	6,06	6,09	6,12	6,13	6,15	6,16	6,01	6,11	6,17	6,24	6,25	6,12
2011 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,45	2,32	1,99	2,01	2,20	0,00	2,19
2011 Kuru üzümler	6,32	6,55	6,81	6,99	7,08	7,19	7,23	7,24	7,29	7,37	7,43	7,55	7,09
2012 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,43	2,17	2,04	2,46	0,00	0,00	2,27
2012 Kuru üzümler	7,78	7,86	8,03	8,10	8,11	8,06	8,06	7,99	8,11	8,13	8,03	8,06	8,03
2013 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,51	2,36	2,50	2,90	0,00	0,00	2,57
2013 Kuru üzümler	8,08	8,12	8,17	8,12	8,19	8,25	8,24	8,34	8,55	9,20	9,64	10,01	8,58
2014 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,85	2,72	2,49	2,52	0,00	0,00	2,64
2014 Kuru üzümler	10,22	10,34	10,43	10,54	10,60	10,46	10,24	10,18	10,24	10,22	9,97	10,03	10,29
2015 Sofralık üzüm	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,41	3,11	3,03	3,40	0,00	-	3,24
2015 Kuru üzümler	10,12	10,20	10,26	10,28	10,46	10,79	10,90	11,04	11,31	11,78	12,10	-	10,84

Kaynak: TÜİK

5. KAYNAKLAR

Anonim, 2015. Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Sofralık Üzüm Yetiştirmeye Yönelik Kültürel Uygulamalar, Ateş, F., Karabat, S. <http://arastirma.tarim.gov.tr/manisabagcilik/Belgeler/genelbagcilik/Kaliteli%20sofralik%20uzum%20yetistiriciligi%20fadime%20ates.pdf>/(Erişim Tarihi:07.11.2015).

FAO, 2015. Food And Agriculture Organization Of The United Nations Statistics Division [Http://Faostat.Fao.Org/](http://Faostat.Fao.Org/)(Erişim Tarihi:02.12.2015)

GTB, 2015. “2014 Yılı Çekirdeksiz Kuru Üzüm Raporu” T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Şubat 2015. <http://koop.gtb.gov.tr/data/53319ea4487c8eb1e43d72a0/2014%20Kuru%20C3%9Cz%20C3%BCm%20Raporu.pdf>/(Erişim Tarihi:03.11.2015)

Duran, M., 2003. “Uzum Etüdü”. Dış Ticaret Araştırma Servisi Mart, 2003. <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0007921.pdf>/(Erişim Tarihi:07.11.2015)

TÜİK, 2015. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/>(Erişim Tarihi:08.11.2015)

MTB, 2015. Manisa Ticaret Borsası Bültenler. <http://www.manisatb.tobb.org.tr/default.aspx>/(Erişim Tarihi:14.12.2015)

USDA, 2015. United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service. <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psdquery.aspx>/(Erişim Tarihi:28.11.2015)

Uysal, H., 2005. “Dünyada ve Türkiye’de Sofralık Üzüm Sektörünün Genel Durumu” <http://arastirma.tarim.gov.tr/manisabagcilik/Belgeler/genelbagcilik/sofralik%20uzum%20sektoru%20hulya%20uysal.pdf> (Erişim Tarihi:02.11.2015)

Uysal, H., 2015a. “Önemli Bazı Tarımsal Ürünlerin Gelecek Eğilimlerinin Belirlenmesi Sofralık Üzüm, 2011/2015” T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Manisa.

Uysal, H., 2015b. “Önemli Bazı Tarımsal Ürünlerin Gelecek Eğilimlerinin Belirlenmesi Kuru Üzüm”, 2011/2015” T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Manisa.